

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Vendula Benešová

**Kritéria pro určování výše výživného na nezletilé děti –
komparace české a německé právní úpravy**

Diplomová práce

Olomouc 2016

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Kritéria pro určování výše výživného na nezletilé děti – komparace české a německé právní úpravy“ vypracovala samostatně a citovala jsem veškeré použité zdroje.

V Hnojníku dne 12.4 .2016

.....
Vendula Benešová

Na tomto místě bych ráda poděkovala JUDr. Ondřeji Šmídovi, Ph.D., za vedení, pomoc a cenné rady, které přispěly k vypracování mé diplomové práce.

Obsah

1	Úvod	6
2	Kritérium dobrých mravů a shodné životní úrovně	10
2.1	Kritérium dobrých mravů.....	10
2.2	Shodná životní úroveň.....	12
3	Kritéria na straně oprávněného	15
3.1	Kritéria na straně oprávněného dle OZ	15
3.1.1	Odkázanost na výživu	15
3.1.2	Odůvodněného potřeby dítěte	16
3.1.3	Majetkové poměry dítěte.....	18
3.2	Kritéria na straně oprávněného dle německé právní úpravy	20
3.2.1	Potřebnost (Bedürftigkeit).....	20
4	Kritéria na straně povinného	23
4.1	Schopnosti a možnosti.....	23
4.1.1	Příjem rodiče nezletilého.....	25
4.1.2	Potencialita příjmů	26
4.1.3	Domněnka průměrného měsíčního příjmu	27
4.1.4	Specifické situace na straně povinného rodiče.....	32
4.2	Majetkové poměry.....	33
4.3	Výkon osobní péče a starost o rodinnou domácnost	36
4.4	Kritéria na straně povinného v německé právní úpravě.....	38
4.4.1	Schopnost plnit (Leistungsfähigkeit).....	38
5	Objektivizace výživného	41
5.1	Způsoby určení výživného v rámci metody objektivizace.....	42
5.2	Tabulky v České republice	43
5.3	Objektivizace v Německu	45
6	Závěr	47
7	Seznam použité literatury	51
7.1	Monografie.....	51
7.2	Komentáře	51
7.3	Odborné články	52
7.4	Právní předpisy.....	53

7.5	Judikatura	53
7.6	Internetové zdroje.....	54
8	Shrnutí.....	56
9	Abstract.....	57
10	Klíčová slova (Key words).....	58

1 Úvod

Vyživovací povinnost je jedním z nejvýznamnějších a nejdůležitějších institutů rodinného práva. Zároveň je již dlouhodobě jedním z nejdiskutovanějších témat společnosti, a to zejména kvůli kritériím pro určování výše výživného a nejednotné soudní praxi při jejich aplikaci. V široké veřejnosti často slýcháváme názory, že tato kritéria nejsou objektivní a dostačující pro určení správné výše výživného, že někdy nepřiměřeně zatěžují povinného, ba dokonce i naopak, že nezletilému je často poskytováno výživné nižší, než na které by měl nárok. Všechna tato stanoviska a názory pramení z lehce problematické právní úpravy, ve které de facto není uveden přesný výčet zákonných kritérií pro určování výše výživného, ani způsob, jakým mají být v jednotlivém případě aplikována. I z tohoto důvodu jsem se rozhodla pro téma diplomové práce „Kritéria pro určování výše výživného na nezletilé děti – komparace české a německé právní úpravy“.

Právní úprava institutu vyživovací povinnosti je v České republice obsažena v části druhé, hlavě II, dílu 2, oddílu 3 pododdílu 4 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, dále jen „OZ“. Ústavněprávní základ této problematiky však nalezneme v čl. 32 odst. 4 usnesení č. 2/1993 Sb., Listiny základních práv a svobod, který zajišťuje dětem právo na rodičovskou výchovu a péči. Dříve byla právní úprava výživného obsažena v zákoně č. 94/1963 Sb., zákon o rodině, v .z .p .p ., přičemž přijetím OZ nedošlo k přílišné změně této úpravy, pouze byla některá ustanovení doplněna. V současné době je tedy stav takový, že právní úprava výživného je upravena v OZ, tedy je upravena vedle ostatních soukromoprávních institutů. Po více jak 60 letech tak je nyní rodinné právo upraveno v soukromoprávní kodifikaci.¹

Většina ustanovení OZ, která se týkají výživného, jsou kogentní, a to z toho důvodu, že se nedotýkají pouze individuálních zájmů oprávněného, ale jejich účelem je i mnohem obecnější cíl, především zájem společnosti na zajištění výživy osob.²

Vyživovací povinnost dle OZ vzniká ze zákona, tedy za splnění zákonem stanovených podmínek³, a to vzhledem k jednotlivým druhům vyživovacích povinností. V případě vyživovací povinnosti vůči nezletilým dětem vzniká tato narozením dítěte a trvá až do doby, než je nezletilé dítě schopno žít samo. Samotný pojem vyživovací povinnosti není v zákoně nikde definován. Přesto jej můžeme vyložit jako povinnost hradit veškeré potřebné

¹ WESTPHALOVÁ, Lenka in PINTENS, Walter und Kol.. *Familienrecht in Europa. Zeitschrift für das gesamte Familienrecht*, 2015, roč. 62, č. 18, s. 1573.

² ELISHER, Jiří in ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník: komentář. Svazek II, (§ 655 až 975)*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014, s. 560.

³ HRUŠÁKOVÁ, Milana in VESELÁ, Renata a kol. *Rodina a rodinné právo - historie, současnost a perspektivy*. 2. vydání. Praha: Eurolex Bohemia, 2005, s. 190 – 191.

náklady, popřípadě jako povinnost zabezpečovat potřeby celé rodiny. Pod pojmem vyživovací povinnost si tak nelze představit pouze hrazení výživy, je totiž nutné pod tento pojem zahrnout i uspokojování ostatních hmotných a kulturních potřeb. U nezletilých dětí je navíc účelem výživného i podpora a všestranné zajištění duševního, fyzického i sociálního rozvoje.⁴ Výživné může být poskytováno jako peněžité i nepeněžité plnění, kdy v případě nepeněžitého plnění budeme mluvit zejména o poskytování bydlení nebo osobní péče.⁵

Subjekty vyživovacího vztahu označujeme jako oprávněný a povinný. Pro účely této práce bude za oprávněného z vyživovacího vztahu považováno pouze nezletilé, nesvéprávné dítě. Povinným je pak osoba, která je povinna plnit vyživovací povinnost. Pro účely této práce bude povinným označován pouze rodič nezletilého.

Rozsah vyživovací povinnosti vůči nezletilému je pak dán jednotlivými kritérii rozhodnými pro stanovení výše výživného, kterými jsou dle OZ soulad s dobrými mravy, shodná životní úroveň rodiče a nezletilého, odůvodněné potřeby a majetkové poměry oprávněného, schopnosti, možnosti a majetkové poměry povinného, osobní péče a péče o rodinnou domácnost. Právě tato kritéria budou detailně rozebrána v následujících kapitolách.

Stejně jako v České republice, i ve Spolkové republice Německo je institut vyživovací povinnosti velmi důležitým a složitým institutem. Právní úprava výživného je obsažena v zákoně č. 185/1896 Sb., Bürgerliches Gesetzbuch, dále jen „BGB“, tedy v německém občanském zákoníku. Konkrétně je pak tato problematika upravena v knize čtvrté nazvané rodinné právo, oddíl 2, titul 3. Ústavněprávní základ vyživovací povinnosti, potažmo celého německého rodinného práva pak nalezneme v německé Ústavě ze dne 23.5.1949, nazvané Grundgesetz, dále jen „GG“, konkrétně v článku 6, ve kterém je jasně vyjádřena zvláštní ochrana státu ve věcech rodinných a ve věcech manželství. Péče o děti a jejich výchova je dle článku 6 odstavec 2 GG považována nejen za přirozené právo jejich rodičů, ale samozřejmě také za jejich povinnost, přičemž na její dodržování dohlíží stát. Stejně tak, jako je tomu v české právní úpravě, i v rámci německé právní úpravy nenajdeme zákonnou definici vyživovací povinnosti.

Vyživovací povinností dle německého práva pro účely této práce rozumíme povinnost uspokojovat potřeby nezletilého, a to až do té doby, než tento bude schopen uspokojovat takové potřeby sám.

⁴ HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. *České rodinné právo*. 3. přepracované a doplněné vydání. Brno: Doplněk, 2006, s. 247.

⁵ KOVÁŘOVÁ, Daniela. Státem zálohované výživné. *Rodinné listy*, 2015, roč. 4, č. 5, s. 7 - 8.

Stejně jako v české právní úpravě, i v rámci německé právní úpravy rozlišujeme dva subjekty vyživovacího vztahu – oprávněného a povinného. Vzhledem k vyživovací povinnosti vůči nezletilému jsou oprávněnými nezletilé svobodné děti, které nejsou schopny samy se živit. Povinným se naopak rozumí rodič, který je povinen nezletilému poskytovat výživu až do doby, než tento bude schopen své výživy sám.

Rozsah vyživovací povinnosti je dán dvěma základními kritérii, která jsou v rámci stanovení výše výživného zkoumána, a to potřebnost jako kritérium na straně oprávněného a schopnost plnit jako kritérium na straně povinného subjektu. I těmto kritériím budou věnovány následující kapitoly této práce.

Komparaci české a německé právní úpravy jsem tedy zvolila především s ohledem na podobnost právní úpravy institutu vyživovací povinnosti, ale také kvůli rozdílnosti způsobu určování výživného, kdy německý systém určování výživného je propracovaný a dlouhodobě fungující, kdežto v České republice je soudní praxe ve věcech rozhodování o výživném velmi nejednotná a roztržštěná. Pomoci odstranit tento problém měla doporučující tabulka Ministerstva spravedlnosti, která však není závazná, nýbrž má jen doporučující charakter. Je pro soudce i advokáty pouze vodítkem pro stanovení výše výživného. Oproti tomu v německé právní úpravě funguje již několik let zavedený systém, kdy se všechny zemské soudy řídí vypracovanými tabulkami, dle kterých je v každém jednotlivém případě stanoveno výživné. Právě tyto tabulky vedly ke sjednocení rozhodovací praxe, ale i nastolení právní jistoty v oblasti určování výživného, a to i přesto, že tyto tabulky mají stejně jako v České republice pouze doporučující charakter. S ohledem na rozdílnost ve fungování systému určování výživného se mi jeví komparace těchto právních úprav vhodnou a žádoucí.

Vědecko-výzkumným cílem této práce je analýza české právní úpravy vzhledem ke kritériím, dle kterých se určuje výše výživného a její následné porovnání s právní úpravou německou. I s ohledem na tuto skutečnost bude v rámci mé práce použita zejména metoda analytická a komparativní. Cílem mé práce bude především odpovědět na otázky, zda je současná právní úprava určování výše výživného v České republice vhodná a dostačující. V návaznosti na tuto otázku se pak budu v rámci této práce snažit zodpovědět i následující otázky: Jsou kritéria pro určování výše výživného v rámci české právní úpravy vhodná a dostačující? Bylo by vhodné zavést v české právní úpravě metodu tzv. objektivizace výživného a vedl by tento způsob určení výživného ke sjednocení roztržštěné rozhodovací praxe českých soudů?

Cílem této práce je však také porovnání české a německé právní úpravy kritérií pro stanovení výše výživného, analýza jejich rozdílů i případných podobností.

S ohledem na stanovený cíl této práce budou v následujících kapitolách detailně rozebrána jednotlivá kritéria určující rozsah vyživovací povinnosti, tedy dobré mravy, shodná životní úroveň, kritéria na straně oprávněného a kritéria na straně povinného, a to jak v rámci české, tak i německé právní úpravy. V neposlední řadě pak bude předestřena metoda objektivizace v německé právní úpravě, včetně analýzy tzv. Düsseldorfské tabulky a předestření možného způsobu objektivizace v České republice. V rámci jednotlivých kapitol bude daná problematika analyzována i se zohledněním odpovídající judikatury.

V závěru své práce zhodnotím dosažení vědecko-výzkumného cíle této práce, shrnu výsledky komparace obou právních úprav, zodpovím výše nastolené otázky a předestřu navrhovaná řešení objektivizace de lege ferenda, která by dle mého názoru mohla v České republice přispět ke stabilizaci rozhodovací praxe ve věcech určování výživného na nezletilé děti.

2 Kritérium dobrých mravů a shodné životní úrovně

2.1 Kritérium dobrých mravů

Pro pojem dobré mravy neexistuje žádná jednotná legální definice, neboť v každém jednotlivém případě bude obsahem dobrých mravů něco jiného. Proto je výklad tohoto pojmu, i jeho následná aplikace v praxi, ponechána především na uvážení soudu. Obecně dobré mravy chápeme jako morální pravidlo či morální normu, která je všeobecně uznávána a dodržována. Nejvyšší soud nejčastěji vymezuje dobré mravy jako souhrn etických a kulturních obecně zachovávaných a uznávaných zásad, jejichž dodržování je zajišťováno i právními normami tak, aby každé jednání bylo v souladu s obecnými morálními zásadami demokratické společnosti⁶. K pojmu dobrých mravů se již několikrát vyjádřil i Ústavní soud, když uvedl, že dobré mravy chápeme jako souhrn etických, obecně zachovávaných a uznávaných zásad, jejichž dodržování je zajištěno právními normami tak, aby každé jednání bylo v souladu s obecnými morálními zásadami demokratické společnosti.⁷

Dobré mravy, jakožto jedna ze stěžejních zásad soukromého práva, je vyjádřena v ustanovení § 1 odst. 2 a § 2 odst. 3 OZ, tedy v rámci obecných ustanovení OZ. Jelikož se jedná o stěžejní zásadu soukromého práva, měla by se tato dle mého názoru promítnout také v procesu určování výživného, a to i přesto, že se jedná pro případ určení výživného de facto o kritérium velmi obecné.

Pokud nastane situace, kdy při určování výživného existuje určitá skutečnost zakládající rozpor s dobrými mravy, je nutné tuto nejen náležitě zvážit, nýbrž je třeba přihlídnout také k tomu, že rodiče měli dítě vychovávat, pečovat o jeho mravní vývoj, a že měli být všestranným příkladem svým dětem, nejen co se týče způsobu života, ale i jeho chování v rodině.⁸ Tento názor zastávají prof. Telec nebo doc. Králíčková, a tito také uvádějí, že dobré mravy by měly být zohledňovány velmi citlivě zejména ve vztahu rodič – nezletilé dítě, kdy poměrujeme jednotlivé principy – dobré mravy a princip blaha dítěte.⁹ Pokud by tedy nastala situace, že by zde na straně oprávněného subjektu bylo určité zavrženíhodné jednání vůči povinnému z vyživovacího vztahu, je nutné i přes toto jeho jednání poměřit, zda zájem na výživě oprávněného a tedy i zájem na zachování jeho blaha,

⁶ RAŠOVSKÝ, David. Dobré mravy jako kritérium přiznání výživného. *Právní fórum*, 2012, roč. 9 , č . 9 , s . 423.

⁷ Usnesení ÚS ČR ze dne 26.2 .1998, sp. zn. II. ÚS 249/97.

⁸ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, TELEC, Ivo. Výživné v novém občanském zákoníku. *Bulletin Advokacie*, 2014, roč. 21, č . 3 , s . 26.

⁹ „Tamtéž“

převáží nad činem oprávněného. Poměříme tedy, zda přestože dojde ze strany oprávněného subjektu z vyživovacího vztahu k jednání porušujícímu dobré mravy, je i zde přesto ve vyšší míře kladen důraz na zachování zájmu na výživu nezletilého.¹⁰

Naproti tomu Mgr. Rašovský je dokonce toho názoru, že v případě nezletilého by se mělo od použití dobrých mravů úplně odstoupit a zcela vyhovět nároku nezletilého na výživné, neboť tak bude zajištěna výživa nezletilého a bude tak i zachován řádný vývoj tohoto jedince. Samozřejmě toto nemůže platit bez výjimky a i v praxi se objevují situace, kdy se přesto kritérium dobrých mravů při určování výživného uplatní. Zejména je tomu tak v situaci, kdy se nezletilé dítě chová vůči svému rodiči a tedy i osobě výživou povinné natolik závadným způsobem, že takové chování koliduje s dobrými mravy. Pokud poměříme takové chování nezletilého s dobrými mravy, není přijatelné výživné přiznat, popřípadě i nadále poskytovat.¹¹ Je však nutné dodat, že rozpor s dobrými mravy, který je důvodem pro nepřiznání výživného, je nutně spjat s jednáním osoby oprávněné, nikoliv osob jiných, a to ať už se jedná o osoby povinné nebo jiné třetí osoby.¹² Lze obecně souhlasit se závěry soudní praxe, dle které nelze k tíži nezletilého přičítat okolnost, že spolu oba rodiče nezletilého nevycházejí a mají mezi sebou konflikty.¹³

Osobně se spíše přikláním k názoru prof. Telce a doc. Králíčkové, neboť dle mého názoru není možné dobré mravy, jakožto jednu ze základních zásad soukromého práva, zcela vyloučit, a to ani v případě určování výživného na nezletilé dítě. Mělo by však dojít vždy k citlivému poměření, zda dostane přednost zachování dobrých mravů, či princip blaha dítěte, přičemž by se ve většině případů mělo přihlídnout spíše k zachování blaha dítěte. Kritérium dobrých mravů by tedy mělo být aplikováno ve zcela specifických a výjimečných případech.

Z povahy dobrých mravů coby kritéria pro určení výživného je zřejmé, že toto kritérium se uplatní mnohem více než u určení výživného na nezletilého u jiných druhů vyživovací povinnosti, např. při stanovení výživného na manžela a rozvedeného manžela.¹⁴

Osobně se domnívám, že přestože se jedná o velmi obecné kritérium pro případ určení výše výživného, neměly by být dobré mravy při stanovení výživného na nezletilé dítě rozhodně opomíjeny, avšak neměly by být ani nadhodnocovány v neprospěch nezletilého. V každém případě je nutné velmi citlivě uvážit, zda dobré mravy převáží nad zájmem

¹⁰ Shodně se vyjádřil i ÚS ve svém Nálezu ze dne 30.9.2014, sp. zn. II. ÚS 2121/14, když uvedl, že by nebylo v zájmu zachování principu blaha dítěte, kdyby nebylo stanoveno výživné vůbec, neboť toto by mohlo mít pro nezletilého velmi negativní, v některých případech i existenční důsledky.

¹¹ RAŠOVSKÝ: *Dobré mravy...*, s. 424-425.

¹² Nález ÚS ČR ze dne 15.9.2005, sp. zn. III. ÚS 606/04.

¹³ Např. Rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 19.11.1999, sp. zn. 5 Co 2661/99.

¹⁴ RAŠOVSKÝ: *Dobré mravy ...*, s. 425.

nezletilého. Případů, kdy před zájmem nezletilého dostanou přednost dobré mravy, by dle mého názoru nemělo být mnoho a mělo by se jednat o opravdu krajní situace, kdy se nezletilý dopustí velmi zavrženíhodného chování vůči povinnému z vyživovacího vztahu. Například se bude jednat o situace, kdy se nezletilý, od kterého je možné očekávat vzhledem ke stupni jeho rozumové a mravní vyspělosti, že se bude vůči rodiči chovat slušně a s jakousi úctou, projevuje naopak vůči rodiči hanlivě a s takovou neúctou, že toto jednání nezletilého je na hranici vulgarity a pohrdání.¹⁵

2.2 Shodná životní úroveň

Kritérium shodné životní úrovně dítěte a jeho rodiče je vyjádřeno v ustanovení § 915 odst. 1 OZ, které říká, že životní úroveň dítěte má být zásadně shodná s životní úrovní rodičů, přičemž toto hledisko předchází hledisku odůvodněných potřeb dítěte. Znamená toto tedy, že při určení výživného se v první řadě nepřihlédne k odůvodněným potřebám dítěte ani majetkovým poměrům rodiče, nýbrž ke skutečnosti, že nezletilý by měl mít zásadně stejnou životní úroveň jako jeho rodič.

Při porovnání životní úrovně nezletilého s jeho rodičem bereme v potaz celkový způsob života, tedy nejen bydlení, stravování a ošacení (základní a v životě běžné standardy), nýbrž musíme vzít v potaz i mnoho dalších skutečností. Kupříkladu se bude jednat o skutečnost, jak rodič tráví svůj volný čas. Je tedy nezbytné posoudit také to, zda rodič ve svém volném čase podniká finančně nákladné činnosti, jak často jezdí na dovolenou, ale i to, do jakých destinací na dovolenou jezdí, tedy jak drahé dovolené podniká. Nejen toto vše tvoří shodnou životní úroveň. Při posuzování životní úrovně bereme v potaz příjmy ze zaměstnání i jiné závislé činnosti, ale také jiné příjmy, např. výplatu pojištění nebo benefity související se zaměstnáním rodiče.

Mnoho autorů považuje toto kritérium za velmi důležité, a to z důvodu jeho přednosti před kritériem odůvodněných potřeb dítěte, stanoveným v ustanovení § 915 odst. 1 OZ. I já se k tomuto názoru přikláním. Domnívám se, že pokud je to možné, mělo by být nezletilému přiznáno vyšší výživné v zájmu zachování zásady, že životní úroveň nezletilého i jeho rodiče má být zásadně shodná. Proč by v případě, kdy rodič má vysoké příjmy a podniká časově i finančně náročné aktivity, neměl nezletilému dopřát stejný standart, jakého on sám využívá. Toto kritérium lze však aplikovat i v opačném případě. Pokud povinný rodič nedosahuje vysoké životní úrovně, jeho příjmy jsou nízké a není v jeho finančních možnostech věnovat

¹⁵ RAŠOVSKÝ: *Dobré mravy* ..., s. 424 – 425.

se svým zálibám, popřípadě jezdit na dovolenou, mělo by být výživné opět stanoveno v souladu se zachováním zásady, že životní úroveň rodiče a nezletilého má být zásadně stejná. Tento názor je vyjádřen i autory komentáře zákona o rodině, kteří se domnívají, že v případě, kdy rodič sám dosahuje nízké životní úrovně, není možné stanovit výživné tak, aby ji výrazně přesahovalo, a to ani v případě denních materiálních potřeb, popřípadě zvýšených potřeb dítěte.¹⁶ V praxi však můžeme objevit i názory, že kritérium shodné životní úrovně by nemělo být nadhodnocováno, neboť životní úroveň nezletilého se odvíjí zejména od odůvodněných potřeb nezletilého, nikoliv životní úrovně jeho rodiče.¹⁷

V praxi může nastat situace, kdy bude rozdílná nejen životní úroveň rodiče a nezletilého, ale i obou rodičů nezletilého navzájem. Může však nastat i situace, že bude rozdílná životní úroveň více dětí jednoho rodiče. K poslednímu uvedenému se již vyjádřil i Městský soud v Praze, dle kterého nelze s ohledem na jiné dítě přiznat oprávněnému výživné nižší, než na které má nárok, jen proto, aby jeho životní úroveň nepřevyšovala životní úroveň jeho nevlastního sourozence.¹⁸ V takovém případě se vztah každého z dětí vůči povinnému rodiči posuzuje individuálně.

Jiná situace nastává v případě, kdy jeden z rodičů má velmi vysokou životní úroveň, přičemž druhý z rodičů má naopak velmi nízkou životní úroveň. Dle některých autorů je v takovém případě možné výživné vůbec nepřiznat.¹⁹ S tímto názorem však zcela nesouhlasím. Samozřejmě pokud nastane situace, kdy nezletilý žije s rodičem s vysokou životní úrovní, není správné stanovit druhému rodiči s nízkou životní úrovní výživné tak, aby byly životní úrovně shodné, neboť tento rodič by takto stanovené výživné nebyl jednoduše schopen vůbec plnit, navíc by toto pro něj mohlo mít i likvidační charakter. Nemyslím si však, že by výživné nemělo být stanoveno vůbec. V každém jednotlivém případě by dle mého názoru mělo být výživné stanoveno, a to alespoň v minimální výši, kterou odůvodňují majetkové poměry povinného rodiče. Jednak tato minimální částka pokryje alespoň v minimálním rozsahu odůvodněné potřeby dítěte, a zároveň nedojde k tomu, že by nezletilý nabyl dojmu, že se o něj stará pouze jeden z rodičů, kdy alespoň částečně se na uspokojování jeho potřeb podílejí oba rodiče.

¹⁶ HOLUB, Milan a kol. *Zákon o rodině s komentářem, judikaturou a předpisy souvisejícími*. 9. vydání. Praha: Leges, 2011, s. 321.

¹⁷ TELEČEK, Ivo. Subjektivní práva rodinná. *Právní rozhledy*, 2012, roč. 20, č. 3, s. 80.

¹⁸ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 10.2.1999, sp. zn. 39 Co 568/98 in POLIŠENSKÁ, Petra. *Přehled judikatury ve věcech vyživovací povinnosti rodičů*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 144.

¹⁹ KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Rodina a výživné: vyživovací povinnost rodičů, dětí a dalších příbuzných*. 1. vydání. Praha: Leges, 2011, s. 35.

V opačném případě, tedy v situaci, kdy dítě žije v domácnosti s rodičem s nízkou životní úrovní a výživné má být stanoveno rodiči s vyšší životní úrovní, je jistě na místě stanovit výživné vyšší tak, aby životní úroveň nezletilého i povinného rodiče byla shodná. Takto stanovená výše výživného ale může mít i negativní důsledky. Stanovením vyššího výživného nedojde ve většině případů jen k navýšení životní úrovně nezletilého, ale i druhého rodiče, se kterým nezletilý žije ve společné domácnosti. Z části by se tomuto jevu mohlo předejít použitím částky, která převyšuje odůvodněné potřeby dítěte, na tvorbu úspor.

Shrnout, jak k tomuto kritériu při stanovení výživného přihlížet, je velmi obtížné, neboť opět bude hodně záležet na konkrétních okolnostech daného případu. Nelze jednoznačně stanovit, že vždy máme přihlídnout jen k životní úrovni dítěte a rodiče bez dalšího, popřípadě, že se k tomuto kritériu nemá přihlížet vůbec a zohlednit se mají pouze odůvodněné potřeby dítěte. Osobně se domnívám, že vždy by se mělo v první řadě k životní úrovni obou subjektů z vyživovacího vztahu přihlídnout, a to bezpodmínečně. Jistě je však nutné přihlídnout i k jednotlivým okolnostem daného případu, tedy citlivě posoudit, zda určit výživné s ohledem na zachování kritéria shodné životní úrovně nezletilého a jeho rodiče, popřípadě zda je třeba vzít v potaz i další okolnosti každého jednotlivého případu. Bude tak nutné učinit vždy s ohledem na skutečnost, aby bylo výživné stanoveno ve spravedlivé výši. Pokud by mělo nezletilé dítě právo na vyšší výživné v důsledku vysoké životní úrovně svého rodiče, je na místě toto přiznat, neboť jeho nepřiznáním by mohlo dojít k situaci, kdy by nezletilý nesl nepříznivé důsledky jednání svých rodičů, kteří se rozhodli žít odděleně. Pokud by totiž nezletilý žil s oběma rodiči, tedy i s rodičem s vyšší životní úrovní, lze mít za to, že i jeho životní úroveň by byla vysoká. Proto není důvod, aby tomu tak nebylo i v případě, kdy s takovým rodičem nezletilý nežije v jedné domácnosti. Je tedy nutné vždy citlivě posoudit, do jaké míry může být v konkrétním případě toto kritérium aplikováno, avšak nemyslím si, že by mělo být úplně opomíjeno.

3 Kritéria na straně oprávněného

V právní úpravě České republiky, stejně jako v právní úpravě Spolkové republiky Německo, se uplatní členění kritérií rozhodných pro stanovení výše výživného na kritéria na straně oprávněného a na kritéria na straně povinného.

3.1 Kritéria na straně oprávněného dle OZ

Kritéria na straně oprávněného jsou v zákoně vymezena v ustanovení § 913 odst. 1 OZ, tedy jedná se o odůvodněné potřeby a majetkové poměry nezletilého, přičemž dle § 917 se za odůvodněné potřeby dítěte považuje i tvorba úspor, nevylučují-li to okolnosti zvláštního případu. V neposlední řadě mezi kritéria na straně oprávněného řadíme i odkázanost na výživu dle § 911 OZ.

3.1.1 Odkázanost na výživu

Základním předpokladem přiznání výživného bude existence stavu odkázanosti na výživu, která je vyjádřena v ustanovení § 911 OZ. Základní podmínkou pro přiznání výživného tedy je, že se oprávněný není schopen o sebe postarat. Schopnost nezletilého samostatně se živit je objektivním stavem, který nenastává v situaci, kdy nezletilý získá pravidelný zdroj příjmů, nýbrž v situaci, kdy ukončí soustavnou přípravu na budoucí povolání a zároveň mu jeho zdravotní stav umožňuje pracovat. Soudní praxe navíc dovodila, že lze tolerovat i situaci, kdy nezletilý ukončí studium vysoké školy, ale před nástupem do zaměstnání absoluuje ještě poslední prázdniny. Naopak se dovozuje, že dítě je schopné samo se živit v případě, kdy ukončí soustavnou přípravu na zaměstnání, avšak práci nemůže sehnat vzhledem k nedostatku pracovních míst v regionu. Odkázanost na výživu tedy neposuzujeme vzhledem k věku, kterého nezletilý dosáhl, ale vždy je nutné zohlednit, zda je nezletilé dítě schopno po stránce mravní a charakterové zabezpečit si vlastní obživu.²⁰

Odkázanost na výživu jakožto primární kritérium pro přiznání výživného tedy budeme posuzovat vždy i vzhledem k majetkovým poměrům oprávněného, tedy vždy i v souvislosti s ustanovením § 912 OZ.

V rámci posuzování odkázanosti na výživu je třeba zmínit situace, které nazýváme tzv. elasticitou výživného. Jedná se o situace, kdy po dokončení střední školy nenastoupí nezletilý do studia na vysoké škole, ať už proto, že nechce, nebo že nebyl na zvolenou vysokou školu přijat, a tedy začne pracovat. Po určité době se však ke studiu na vysoké škole

²⁰ SVOBODA, Karel. *Rodičovství, osvojení a výživné dětí po rekonstrukci soukromého práva*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 128-129.

přihlásí, opustí zaměstnání a začne opět studovat. Pokud nezletilý po střední škole nastoupí do zaměstnání, ztrácí tak nárok na výživné, avšak pokud následně opět nastoupí do studia na vysoké škole, ztrácí naopak schopnost samostatně se živit a opět má nárok na přiznání výživného. Můžeme tedy říci, že schopnost dítěte samostatně se živit není definitivní a je třeba ji posuzovat v širších souvislostech.²¹ Při posuzování odkázanosti na výživu je nutné vzít v úvahu velké množství okolností, vždy vzhledem ke každému jednotlivému případu.

3.1.2 Odůvodněného potřeby dítěte

Toto kritérium je v rámci určování výživného kritériem vůbec nejdůležitějším, neboť hlavním cílem výživného je uspokojování potřeb dítěte. Při zkoumání odůvodněných potřeb dítěte je třeba posuzovat nejen potřeby, které jsou v běžném životě obvyklé a časté, nýbrž také potřeby méně časté a vyskytující se pouze někdy, např. v době letních prázdnin.²²

Odůvodněné potřeby nezletilého jsou jedním z limitujících faktorů stanovení výše výživného, přičemž při samotném rozhodování o výši výživného je třeba zohlednit právě pouze odůvodněné potřeby, tedy ty potřeby, které slouží k zabezpečení dítěte po stránce materiální i sociální v kvalitě odpovídající životní úrovni rodičů nezletilého.²³

Odůvodněnými potřebami se pak v souladu s ustanovením § 917 OZ rozumí i tvorba úspor v případě, že to nevylučují zvláštní okolnosti případu. Jak již bylo řečeno v předchozí kapitole, tvorba úspor připadá v úvahu v případě, kdy je výživné stanoveno v dostatečně vysoké výši, kdy i po uspokojení odůvodněných potřeb dítěte zbývá z výživného dostatečná částka, kterou je možné použít na tvorbu úspor. Tvorba těchto úspor již není v současné právní úpravě nijak účelově omezena, tedy úspory je možné použít např. pro vzdělávání a přípravu na budoucí povolání, na budoucí bydlení apod. Pokud jde o výživné na úspory, je třeba dohoda obou rodičů o účtu, na který budou úspory nezletilému ukládány. Jestliže se rodiče nedohodnou, mohou navrhnout, aby takto rozhodl soud a pokud nedojde ani k této situaci, bude výživné plněno k rukám rodiče, do jehož péče je dítě svěřeno.²⁴

Míra potřeb dítěte je závislá zejména na věku dítěte, jeho zdravotním stavu včetně jeho fyzické a duševní vyspělosti, na zálibách a zájmech dítěte, způsobu přípravy na budoucí

²¹ HRUŠÁKOVÁ, Milana. *Zákon o rodině; Zákon o registrovaném partnerství: komentář*. 4. vydání. Praha: C . H . Beck, 2009, s . 396 – 397.

²² HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kolektiv. *Rodinné právo*. 1 . vydání. Praha: C . H . Beck, 2015, s . 206.

²³ Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 20.5 .2009, sp. zn. 54 Co 44/2009.

²⁴ ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava: Sagit, 2012, s . 397.

povolání, skutečnosti, zda dítě žije s jedním z rodičů či nikoliv, nebo i na faktu, zda dítě pobírá např. sirotčí důchod či jiné dávky.²⁵

S **věkem** obecně se odůvodněné potřeby dítěte zvyšují. Nelze však říci, že právě narozené dítě má odůvodněné potřeby nižší než středoškolák. V každé fázi věku se totiž odůvodněné potřeby dítěte mění, některé potřeby zanikají a vznikají potřeby nové. V praxi tak bylo vytvořeno několik mezníků, na základě kterých je vhodné vzhledem k vývoji dítěte upravit výši výživného. Za tyto mezníky můžeme považovat zejména nástup dítěte do mateřské školy, začátek povinné školní docházky, přechod na druhý stupeň základní školy dále pak nástup na střední školu, popřípadě na vysokou školu. V každém tomto případě je vhodné upravit výživné, jelikož jak je zřejmé, dochází ke změně odůvodněných potřeb dítěte.

S věkem souvisí také změna **zájmů a zálib dítěte**, která se odráží ve změně odůvodněných potřeb dítěte. Čím je dítě starší, tím více se rozvíjí a realizuje, a to často prostřednictvím různých kroužků, které navštěvuje. Proto i s přibýváním takových zájmů a zálib se mění i odůvodněné potřeby dítěte a je tedy vhodné upravovat výši výživného. Pokud má nezletilý k určité aktivitě mimořádný talent, je správné podporovat jej v takové aktivitě a poskytovat výživné s ohledem na zvýšené potřeby dítěte ve větším rozsahu. Takový přístup povinného rodiče má totiž za následek všestranný vývoj nezletilého.²⁶

Míra odůvodněných potřeb je dána také **zdravotním stavem dítěte**, tedy je nutné zohlednit, zda dítě ke svému běžnému životu a běžným činnostem potřebuje s ohledem na zdravotní stav různé pomůcky. Nemluvíme zde pouze např. o invalidním vozíku u postiženého dítěte, ale i o rovnátkách či brýlích. Odůvodněné potřeby dítěte se zvyšují i pokud dítě trpí vážnou nemocí, popřípadě pokud je třeba hradit náklady na náročnou léčbu. V každém uvedeném případě je proto vhodné při stanovení výše výživného přihlížet i k těmto skutečnostem, protože díky nim jsou odůvodněné potřeby dítěte vyšší, než by byly u zdravého dítěte. K těmto skutečnostem by tak měl soud přihlídnout vždy, a to i pokud na pomůcky, které jsou pro nezletilého nezbytné, přispívá stát.

V neposlední řadě pak jsou odůvodněné potřeby dány i **způsobem přípravy dítěte na jeho budoucí povolání**. Jiné potřeby bude mít dítě, které studuje soukromou školu a jiné to, které studuje na škole státní. Jiné potřeby bude mít také dítě studující gymnázium a dítě studující střední odborné učiliště se zaměřením. Důležité je však vždy také zohlednit skutečnost, že dítě studuje na škole, která je od jeho obydli vzdálená a musí tak přes týden být na internátě. V tomto případě je totiž nutné vzít v potaz, že část potřeb dítěte je

²⁵ KRÁLÍČKOVÁ in HRUŠÁKOVÁ: *Rodinné právo ...*, s. 207.

²⁶ Rozhodnutí NS ČSSR ze dne 3.12.1965, sp. zn. 5 Cz 112/65.

zajišťována tímto zařízením.²⁷ Pro stanovení výživného bude nutné v každém případě zohlednit, zda se dítě soustavně a cílevědomě připravuje na budoucí povolání. V případě, kdy studium nezletilého nenese znaky soustavnosti a cílevědomosti, nelze po povinném rodiči spravedlivě požadovat hrazení vyššího výživného vůči nezletilému.²⁸

3.1.3 Majetkové poměry dítěte

Při určení výživného se neberou v potaz pouze majetkové schopnosti povinného, avšak je nutné zohlednit i majetkové poměry oprávněného. V ustanovení § 911 OZ je uvedeno, že výživné lze přiznat, jestliže se oprávněný není schopen sám žít. Výrazněji se majetkové poměry oprávněného jakožto kritérium pro stanovení výživného projevují v ustanovení § 912 OZ, dle kterého má nezletilé dítě, které není plně svéprávné, právo na výživné, i když má vlastní majetek, ale zisk z majetku spolu s příjmem z výdělečné činnosti nestačí k jeho výživě. V rámci tohoto kritéria tedy posuzujeme nejen příjmy nezletilého, ale i jeho veškerý majetek, např. nemovité věci, akcie, cenné papíry a jiný movitý majetek.

Ne všechny příjmy jsou však významné pro toto kritérium a ne všechny příjmy nezletilého budou při určení výše výživného zohledněny. Příjmem oprávněného mohou být stipendia od školských zařízení. I k těmto příjmům je nezbytné přihlídnout, ovšem existují i některé výjimky. Kupříkladu prospěchové stipendium by nemělo být zohledňováno ve stejné míře jako stipendium ubytovací nebo sociální. Mohlo by totiž snadno dojít k situaci, kdy by oprávněný ztratil motivaci k dalším dobrým studijním výsledkům, protože by mohl nabýt dojmu, že jeho snaha mu nepřináší žádný užitek, ale naopak má za následek pouze snížení výživného.²⁹ S tímto názorem se i já osobně ztotožňuji. Mám za to, že by oprávněný neměl rozhodně nabýt dojmu, že i při vynaložení jeho veškerého úsilí k dosahování dobrých studijních výsledků, je jediným důsledkem tohoto jeho úsilí pouze skutečnost, že je mu stanoveno výživné nižší, než pokud by dosahoval průměrných, popřípadě podprůměrných studijních výsledků. Domnívám se, že tento negativní důsledek by v praxi neměl nastat.

Některé příjmy však budou zohledněny při určení výše výživného vždy. Takovým příjmem je přídavek na dítě. Je tomu tak proto, že účelem přídavku na dítě je zejména uspokojování potřeb dítěte. Naopak zohledněny nebudou jednorázové příjmy, např. výplaty pojištění nebo plnění z titulu náhrady škody. Tyto majetkové výhody nemohou být

²⁷ Rozsudek NS ČSR ze dne 25.8.1971, sp. zn. 2 Cz 35/71.

²⁸ Nález ÚS ČR ze dne 25.3.2014, sp. zn. IV. ÚS 1247/13.

²⁹ KRÁLÍČKOVÁ in HRUŠÁKOVÁ: *Rodinné právo*. ..., s. 1096.

zohledněny, a to z toho důvodu, že mají jen malý vliv na zprůměrované hodnoty, které jsou základem pro výživné, a jednak také mají často účelové určení.³⁰

Při posuzování majetkových poměrů oprávněného subjektu z vyživovacího vztahu je nutné zohlednit i ustanovení § 900 OZ, dle kterého se příjmy z majetku dítěte, které jeho rodič nepoužije k řádné správě jeho majetku, použijí nejprve na jeho výživu. Pokud je toho třeba, mohou poté rodiče použít zbývající zisk z majetku dítěte jako jeho příspěvek na vlastní výživu rodičů a výživu sourozence nezletilého, pokud tito s nezletilým žijí v rodinné domácnosti, ledaže je nutné tyto příjmy zachovat na dobu po nabytí svéprávnosti nezletilého. Majetek dítěte mohou jeho rodiče se souhlasem soudu použít k výživě vlastní a sourozence dítěte jen tehdy, jestliže by bez zavinění osob, které mají vyživovací povinnost k dítěti, vznikl výrazný nepoměr mezi poměry dítěte a poměry povinných osob.³¹ Pro účely této práce je tak nutné si položit otázku, za jaké situace je možné použít příjmy z majetku dítěte, který jeho rodiče spravují a nepoužijí jej k jeho další správě, na výživu samotného nezletilého.

Z výše uvedeného jasně vyplývá, že příjmy z majetku nezletilého by měly být primárně použity k jeho další správě. Teprve v případě, kdy se na správu majetku tyto příjmy neužijí, je možné užít je k výživě nezletilého. Potřeby nezletilého jsou zde primární, tedy na prvním místě, před potřebami ostatních členů rodinné domácnosti. Dle mého názoru by se toto ustanovení mělo aplikovat v případě, kdy nejsou rodiče nezletilého schopni jeho výživy, a to vzhledem k jejich možnostem, schopnostem a majetkovým poměrům. Příjmy z majetku nezletilého náleží primárně nezletilému, neměla by jimi tedy být dle mého soudu nahrazována vyživovací povinnost rodičů nezletilého. Pokud dosahují rodiče nezletilého určité životní úrovně a jsou schopni tuto zajistit i nezletilému, měly by být příjmy z majetku nezletilého použity až na dobu po nabytí zletilosti nezletilým, jelikož není třeba, aby byly užity na jeho výživu. V případě, kdy však rodiče nezletilého nejsou schopni jeho výživy, je na místě toto ustanovení aplikovat a v té výši, v jaké nepostačuje výživné od rodičů nezletilého k uspokojení jeho odůvodněných potřeb, měly by tyto být uspokojeny z příjmů majetku, který náleží nezletilému.

Za splnění dalších specifických podmínek pak může dojít k situaci, kdy příjmy z majetku nezletilého budou užity jednak na výživu nezletilého, ale také na výživu jeho rodičů, popřípadě dalších sourozenců, kteří s ním žijí v rodinné domácnosti. Tento případ však již nebude pro účely této práce v rámci této kapitoly detailně rozebírán.

³⁰ HOLUB: *Zákon o rodině ...*, s. 366.

³¹ § 900 OZ

3.2 Kritéria na straně oprávněného dle německé právní úpravy

Německá právní úprava stanovení výše výživného je velmi složitá, vyžaduje opravdu komplexní znalost právního řádu a prostředí. Proto je také v Německu při sporech o výživné povinné zastoupení advokátem.³²

V této úpravě je stanoveno, že rodič nemůže vůči nezletilému dítěti namítat, že poskytováním výživného bude ohrožena jeho schopnost sám se vyživovat. Rodiče nezletilého tak dle německé právní úpravy mají vyživovací povinnost vůči nezletilému absolutně, tedy v každé možné situaci, a to i v nouzi. Své neschopnosti výživné poskytovat by se rodiče nezletilého mohli dovolávat v případě, kdy je zde jiný povinný příbuzný v přímé linii, popřípadě za situace, kdy je nezletilé dítě schopné žít se samo ze svého jmění.³³

3.2.1 Potřebnost (*Bedürftigkeit*)

Podle ustanovení § 1602 BGB je oprávněným z vyživovacího vztahu ten, kdo není schopen samostatně se vyživovat a také nezletilé svobodné děti. Pro posouzení, zda je osoba schopna samostatně se žít či nikoliv je rozhodné vše, tedy nejen příjem, ale i ostatní majetek. Pro případ vyživovací povinnosti rodičů k nezletilým dětem pak platí četné výjimky z obecné úpravy výživného v BGB. Předně máme na straně oprávněného, tedy na straně nezletilého dítěte, pouze jedno kritérium, které posuzujeme, a to potřebnost, respektive můžeme mluvit v rámci ekvivalentu k české právní úpravě o odkázanosti na výživu (*Bedürftigkeit*).³⁴

Také děti jsou podle německé právní úpravy povinny samostatně se vyživovat, pokud toho tedy jsou schopny. Nezletilé svobodné dítě je chráněno a také privilegováno shora uvedeným ustanovením § 1602 BGB, které říká, že tito nejsou povinni nejprve ke své výživě využít svůj majetek, nýbrž mohou přímo požadovat výživné, pokud jejich příjem nepostačuje k uspokojení všech jejich potřeb. Výše výživného se obecně stanovuje podle § 1610 BGB, přičemž tato zahrnuje veškeré životní potřeby dítěte, nejen stravování, ošacení a bydlení, ale i vzdělávání, volnočasové aktivity apod.³⁵

I v německé právní úpravě se podobně jako v české úpravě potřebnost na straně oprávněného posuzuje podle toho, zda je nezletilé dítě schopno uspokojovat své potřeby z vlastních příjmů nebo jiné výdělečné činnosti, popřípadě z vlastního majetku. Jak je

³² WESTPHALOVÁ, Lenka in ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Řízení ve věcech rodinněprávních v České republice, Slovenské republice a Německu a jejich aktuální problémy*. Praha: Leges, 2010, s. 219.

³³ „Tamtéž“

³⁴ FRÖSCHLE, Tobias. *Familiennrecht*. Stuttgart: W. Kohlhammer, 2012, s. 73.

³⁵ „Tamtéž“, s. 75.

uvedeno v předchozím odstavci, není však podmínkou, aby nezletilé dítě použilo na svou výživu podstatnou část svého majetku. Neplatí to však bezvýjimečně. Nezletilé dítě je povinno tento svůj majetek použít na vlastní výživu v případě, kdy jeho rodiče nejsou schopni poskytovat mu výživné. Německá právní úprava také klade důraz na vzdělávání nezletilých, neboť nezletilé dítě by se mělo přiměřenou dobu připravovat na budoucí povolání, musí tak ale činit s veškerou možnou pílí a snahou, neboť pokud by studium dlouhodobě zanedbávalo bez vážné příčiny (např. nemoc), může dojít na straně oprávněného subjektu ke ztrátě nároku na výživné. Musí se však jednat o trvalý stav, neboť pouhé nárazové selhání nezletilého dítěte ve škole nemůže vést ke ztrátě nároku na výživné.³⁶

Ustanovení § 1610 BGB pracuje s pojmem přiměřená výživa (*angemessener Unterhalt*), přestože však tento pojem není nikde definován. Můžeme však dovozovat, že zajištění přiměřené výživy je zajištěním všech potřeb nezletilého dítěte v přiměřené výši. Pod pojem zajištění přiměřené výživy lze zahrnout zajištění základních potřeb jako je výživa, ošacení, bydlení, ale i náklady spojené se vzděláním nezletilého dítěte, náklady potřebné k pokrytí jeho volnočasových aktivit, náklady nutné vzhledem k zdravotnímu stavu nezletilého dítěte, jakož i další ostatní náklady na výživu a výchovu nezletilého dítěte.³⁷ Životní úroveň nezletilého dítěte je samozřejmě také vždy určována podle životní úrovně jeho rodičů, přičemž při stanovení výživného tak bude nutné ke shodné životní úrovni přihlídnout. Pokud bude životní úroveň rodičů nezletilého vysoká, je zřejmé, že i nároky nezletilého budou vyšší. Může navštěvovat mnoho kroužků náročných nejen časově, ale i finančně a dá se předpokládat, že i od tohoto se bude odvíjet jeho životní úroveň.

Potřeby dítěte se v rámci německého právního řádu odvozují z tzv. Düsseldorfské tabulky. Německé právo pracuje se dvěma typy potřeb. V první řadě to jsou tzv. větší potřeby (*Mehrbedarf*). Jedná se o potřeby opakující se, tedy o potřeby, které je možné prokázat, a které mohou být nad rámec tabulky stanoveny. Pojem větší potřeby je legálně vymezen, kdy dle příslušných ustanovení německého občanského zákoníku se jedná o nezbytné všeobecné životní potřeby. Mezi takové potřeby řadíme výdaje na stravu, bydlení, ošacení, osobní hygienu, domácnost, vytápění a vůbec ostatní osobní a každodenní potřeby. Řadíme sem však také výdaje vynaložené na určitý společenský a kulturní způsob života. V každém jednotlivém případě je nutné zohlednit konkrétní okolnosti daného případu, tedy je nutné

³⁶ WESTPHALOVÁ in ŠÍNOVÁ: *Řízení ve věcech ...*, s. 220-221.

³⁷ SCHWAB, Dieter. *Familienrecht*. München: C.H. Beck, 1999, s. 345.

zkoumat výdaje a jejich důvodnost tak, aby bylo zjištěno, zda je možné takové potřeby zahrnout právě pod tzv. větší potřeby.³⁸

Dalším druhem potřeb jsou tzv. zvláštní potřeby (*Sonderbedarf*), jejichž úpravu nalezneme v ustanovení § 1613 odst. 2 č. 1 BGB, které říká, že takové nepravidelné zvláštní výdaje mohou být oprávněnému přiznány, pokud jsou uplatněny do jednoho roku od jeho vzniku. Zvláštní potřeby můžeme definovat jako překvapivé, nepředvídatelné a vyšší než běžné potřeby, které nelze podřadit pod běžné výživné hrazené povinným rodičem. Výdaje na takové potřeby jsou tedy hrazeny nad rámec běžného výživného. Vynaložení takových nákladů je třeba zkoumat vždy případ od případu. Jako příklad tzv. zvláštních potřeb je možné uvést nepředvídatelné náklady na léčbu nezletilého, výbava pro novorozence, náklady nezletilého, který nastupuje do první třídy, popřípadě náklady na pořízení počítače jako učební pomůcky pro nezletilého.³⁹

Pro zvláštní potřeby tedy platí, že se nesmí jednat o potřeby běžné a předvídatelné, které mohou být uplatněny v rámci běžného výživného. V rámci řízení se tak vždy prokazuje, zda určitý výdaj je možné zahrnout do potřeb běžných, uvedených v Düsseldorské tabulce, nebo zda se bude jednat o potřeby nad rámec potřeb běžných.⁴⁰

Lze tedy shrnout, že v rámci české právní úpravy se na straně oprávněného posuzují následující kritéria. V prvé řadě se jedná o odůvodněné potřeby dítěte, a to vzhledem k jeho věku, zdravotnímu stavu, zájmům a zálibám nezletilého, jakož i jeho přípravě na budoucí povolání. Dalším kritériem je pak majetek nezletilého dítěte, jakož i jeho odkázanost na výživu. Lze říci, že shodná kritéria nalezneme i v rámci německé právní úpravy s tím rozdílem, že v rámci obou právních úprav je na každé kritérium kladen jiný důraz. V rámci každé právní úpravy se vzhledem k jednotlivým kritériím posuzují jiné okolnosti. Obě právní úpravy však kladou největší důraz na odůvodněné potřeby dítěte s tím rozdílem, že v české právní úpravě máme určité podkategorie, dle kterých se posuzuje, zda se potřeby nezletilého zvyšují. Těmito podkategoriemi jsou věk, zdravotní stav nezletilého, jeho záliby, zájmy a příprava na budoucí povolání. Oproti tomu německá právní úprava v rámci kritéria odůvodněných potřeb pracuje se dvěma typy potřeb, kdy při rozhodování o výživném je pak nutné prokázat, které potřeby se vztahují pod běžné výživné, a které je možné uplatňovat nad rámec běžného výživného.

³⁸ SCHNEIDER, Alexander. *Mehrbedarf und Sonderbedarf beim Unterhalt des minderjährigen Kindes* [online]. www.scheidungsanwalt-freiburg.de, [cit. 10.3.2016]. Dostupné na < <http://www.scheidungsanwalt-freiburg.de/infos-scheidungsrecht/gesetzestexte/recht/artikel/ueberblick-mehrbedarf-und-sonderbedarf-beim-unterhalt-des-minderjaehrigen-kindes/> >

³⁹ „Tamtéž“

⁴⁰ WESTPHALOVÁ in ŠÍNOVÁ: *Řízení ve věcech ...*, s. 224-225.

4 Kritéria na straně povinného

Nejen kritéria na straně oprávněného, ale i kritéria na straně povinného je nutné zohlednit při stanovení výše výživného. Tato kritéria nalezneme v ustanovení § 913 OZ, kde v odstavci prvním je uvedeno kritérium prvé, a to schopnosti, možnosti a majetkové poměry povinného. Toto kritérium je dále rozvinuto v odstavci druhém, kde je zároveň uvedeno i další kritérium, a to nutnost přihlídnout k tomu, že povinný o oprávněného pečuje, v jaké míře tak činí, jakož i skutečnost, zda pečuje o rodinnou domácnost.

4.1 Schopnosti a možnosti

Jak již bylo uvedeno výše, toto kritérium nalezneme v ustanovení § 913 odst. 1 OZ, přičemž rozvinuto je poté v odst. 2. Při posuzování tohoto kritéria je kladen velký důraz na rozhodovací praxi soudu. Je to tedy soud, který se uplatní při zjišťování schopností, možností a majetkových poměrů povinného.

Schopnosti jsou považovány za kategorii subjektivní, možnosti pak za kategorii objektivní. Konkrétně se v rámci tohoto kritéria musí posoudit hned několik okolností, a to věk, zdravotní stav, vzdělání, manuální zručnost, pracovní návyky a pracovní zkušenosti, flexibilita, adaptabilita, ochota dojíždět za prací, popřípadě stěhování, vykonávání méně placené či vzhledem k dosaženému vzdělání neadekvátní práce, podstoupení rekvalifikace, sociální nezralost povinného rodiče, nepříznivá situace na trhu práce, vysoká nezaměstnanost v regionu a s tím související práce načerno, práce v zahraničí apod.⁴¹ Toto je pouze základní výčet okolností, které se v rámci tohoto kritéria zohlední, jelikož těchto okolností je samozřejmě mnohem více, a to vzhledem ke každému jednotlivému případu.

Jak je zřejmé, důvodem pro změnu výše výživného bude ve většině případů pozitivní změna majetkových poměrů, popřípadě schopností a možností na straně povinného. Ne každá pozitivní změna má však tento následek. Tak tomu bude např. v případě, kdy rodič již v době stanovení výživného dosahoval velkého výdělku, na základě kterého později koupí nemovitost. V takovém případě není možné nahlížet na nabytí této nemovitosti jako na pozitivní změnu majetkových poměrů, neboť by došlo k situaci, že by jeden příjem povinného rodiče byl při stanovení výše výživného zohledněn dvakrát, a to by jistě nebylo vzhledem k povinnému spravedlivé, ani by takový způsob určení výživného nebyl v souladu s platnou právní úpravou.⁴² I toto je dokladem toho, že při zjišťování majetkové situace,

⁴¹ KRÁLÍČKOVÁ in HRUŠÁKOVÁ: *Rodinné právo*. ..., s. 206.

⁴² SVOBODA: *Rodičovství, osvojení a výživné* ..., s. 135.

jakož i možností a schopností povinného rodiče, hraje hlavní roli soud, jehož úkolem je tyto náležitě zjistit tak, aby výživné mohlo být stanoveno ve správné výši.

V praxi je však velmi časté, že se jak právní zástupci, tak soudci při jejich zjišťování omezí pouze na zjištění výdělku povinného, aby mu následně byla procentuálně či zlomkově stanovena výše výživného.⁴³ Takové stanovení výživného však není správné ani v souladu s platnou právní úpravou. Vždy je nutné při určení výživného zjistit důsledně celkové majetkové poměry povinného i s přihlédnutím k jeho možnostem a schopnostem.

Samotné pojmy možnosti a schopnosti nejsou v zákoně nikde definovány, stejně tak, jako v zákoně nenajdeme definici oprávněných potřeb nezletilého dítěte. Tyto pojmy jsou již tradičně vykládány prostřednictvím bohaté soudní judikatury.⁴⁴

Jak již bylo uvedeno, možnosti jsou chápány jako objektivní kategorie, schopnosti jako kategorie subjektivní. V každém jednotlivém případě je tak nutné zkoumat možnosti povinného k výživě z hlediska neomezené skupiny osob, které vykazují stejné znaky jako osoba k výživě povinná, tedy zohledňujeme kritéria jako věk, vzdělání apod., ale je také třeba zkoumat schopnosti z hlediska konkrétního povinného subjektu, tedy zkoumat např. jeho zdravotní stav atd. Rozhodné jsou reálné výdělečné schopnosti a možnosti povinného, které jsou tedy dány jak subjektivními vlastnostmi (vzdělání, pracovní zkušenosti), ale i objektivními skutečnostmi, kupříkladu existence pracovních příležitostí v daném regionu.⁴⁵

Obecně lze konstatovat, že zjištění a správné zhodnocení možností, schopností a majetkových poměrů povinného v praxi je velmi komplikované. Jednou z příčin je např. zneužití možností pracovat na tzv. černém trhu, nebo využívat tzv. schwarzsystém, kdy oficiální mzda bývá mnohem nižší, než kolik zaměstnavatel zaměstnanci skutečně vyplácí.⁴⁶ Jinou příčinou může být situace, kdy povinný rodič do svého daňového přiznání neuvádí všechny příjmy a záměrně své výdělky snižuje, přičemž tato situace je dle mého názoru v současné době velmi častá. Domnívám se, že se jedná o jednu z hlavních příčin, proč je v českém právním prostředí judikatura týkající se výživného tak roztříštěná a nejednotná. Některé soudy se totiž i přes tvrzení povinného rodiče snaží jeho opravdové příjmy samy zjistit, jiné se však spokojí s jeho tvrzením a majetkovou situací povinného dále nezjišťují.

⁴³ SCHINNENBURGOVÁ, Petra, CIDLINA, Václav. K určování výše výživného. *Právní rozhledy*, 2013, roč. 21, č. 7, s. 252.

⁴⁴ ŠMÍD, Ondřej. Rozsah výživného k nezletilému dítěti a určení jeho výše dnes a od 1. 1. 2014. *Rekodifikace a praxe*, 2013, roč. 1, č. 7, s. 9.

⁴⁵ „Tamtéž“

⁴⁶ NOVÁ, Hana. Vyživovací povinnost obávaná i opomíjená. *Bulletin Advokacie*, 2008, roč. 2008, č. 1-2, s. 35.

4.1.1 Příjem rodiče nezletilého

Zjišťování možností a schopností je zpravidla vázáno na zjištěný příjem povinného rodiče. Příjmem povinného rodiče je jednak příjem ze zaměstnání (plat či mzda), může však mít i jiné příjmy ze závislé činnosti, popřípadě i jiné příjmy z prací konaných mimo pracovní poměr. Pokud tomu tak doopravdy je a povinný subjekt má příjmy z jiné než ze závislé činnosti podléhající dani z příjmu, je povinný rodič povinen prokázat své příjmy a pro celkové zhodnocení jeho majetkových poměrů doložit adekvátní důkazy. Jen tak je možné, aby soud náležitě zjistil majetkové poměry povinného a mohl správně rozhodnout o výši výživného.⁴⁷

Je však třeba mít na paměti, že při rozhodování o výživném je vždy nutné přihlédnout nejen k fakticky dosahovaným příjmům, nýbrž i k celkové hodnotě movitého i nemovitého majetku povinného rodiče, jakož i ke způsobu jeho života, resp. jeho životní úrovni.⁴⁸ Jak je patrné, jednotlivá kritéria se nám při určování výživného navzájem prolínají a při zjišťování možností, schopností a majetkových poměrů povinného rodiče se nelze omezit pouze na příjem povinného rodiče.

V rámci zjišťování příjmu povinného rodiče se soud většinou omezuje na zjišťování průměrného měsíčního výdělku povinného, a to za určité časové období. Vůbec nejsnadněji se soudu prokazují příjmy zaměstnance prostřednictvím jeho výplatních pásek, popřípadě potvrzení od zaměstnavatele. Nejsnadnější je tento přístup vzhledem ke zjištění průměrného měsíčního výdělku. Při stanovení výživného si tak soud nejčastěji vyžádá zprávu o výdělku za určité časové období,⁴⁹ a to podle toho, za jakou dobu je výživné požadováno.⁵⁰ Zda však zaměstnavatelem uváděné částky jsou pravdivé, nelze s jistotou nikdy říci, dokonce je to téměř neprokazatelné. Pokud se jedná o povinného rodiče, který není zaměstnán, ale podniká, pak se jeho příjmy zjišťují z jednotlivých daňových přiznání za určité období. I zde však, jak již bylo uvedeno výše, je otázkou, do jaké míry jsou údaje uvedené v daňovém přiznání pravdivé a do jaké míry odrážejí skutečnou výdělkovou situaci povinného rodiče.

Při zjišťování příjmů rodiče by se soud neměl omezit pouze na zjištění příjmů povinného rodiče, nýbrž měl by zjišťovat i výdělky a jiné příjmy druhého rodiče, u kterého dítě žije. Pokud by tak neučinil, bylo by toto v rozporu s jednoduchým právem i se zásadou spravedlivého procesu ve smyslu ustanovení § 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.⁵¹

⁴⁷ ŠMÍD: *Rozsah výživného ...*, s. 9.

⁴⁸ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 7.3.2007 sp. z .n I.ÚS 527/06.

⁴⁹ SVOBODA: *Rodičovství, osvojení a výživné ...*, s. 139 – 140.

⁵⁰ Dle § 922 OZ je možné výživné pro děti přiznat až 3 roky zpětně.

⁵¹ Nález ÚS ČR ze dne 1.2.2008, sp. zn. II.ÚS 1619/07.

Největším problémem dle mého názoru je to, že ať už je dítě svěřeno do péče matky či otce, vždy bude mít druhý rodič při stanovení výše výživného pocit, že se ze strany pečujícího rodiče jedná o jakousi mstu, a že tento chce po něm až nepřiměřeně vysoké částky. Ne vždy se povinný rodič zamyslí nad tím, jakým způsobem žije, a že výživné, které je mu soudem uloženo ve stanovené výši, je pro jeho vlastní dítě, pro uspokojování jeho potřeb, na kterých se již druhý rodič, který s dítětem nežije ve společné domácnosti, v současné době nijak nepodílí. Přitom obecně se předpokládá, že vyživovací povinnost je plněna povinným subjektem dobrovolně a pro rodiče by tak mělo být naprostou samozřejmostí, že hradí svým nezletilým dětem, úměrně svým finančním možnostem, veškeré jejich potřeby.⁵²

4.1.2 Potencialita příjmů

Při stanovení výše výživného se vychází nikoliv ze skutečných výdělečných poměrů, nýbrž významné jsou reálné výdělečné schopnosti a možnosti povinného rodiče, dané mimo jiné jeho fyzickým stavem, nadáním, množstvím získaných vědomostí a pracovních zkušeností apod. Je tedy rozhodující, jakého výdělku by povinný měl a mohl dosáhnout při maximálním využití svých schopností.⁵³ V tomto případě mluvíme o tzv. zásadě potenciality příjmů, kterou je ovládán proces stanovení výživného.⁵⁴

Pojem potencialita příjmů a jeho následná aplikace při stanovení výživného se hojně objevuje v judikatuře⁵⁵ a již několikrát bylo dovozeno, že ani přes zásadu potenciality příjmů nelze vycházet pouze ze statistik volných pracovních míst v daném regionu. Je tomu tak proto, že existují obory, kde je značný převis poptávky nad nabídkou a nelze s ohledem na tuto skutečnost konstatovat, že povinný rodič má v takovém případě možnost dosahovat vzhledem ke svým možnostem a schopnostem jiného příjmu, když právě v takových oborech je šance na přijetí do tohoto zaměstnání pro většinu uchazečů velmi malá, ne-li nulová.⁵⁶ Není tedy možné k potencialitě příjmů přistupovat automaticky a stejně ve všech případech.

O nevyužití možností a schopností dosahovat určitého výdělku půjde v případě, kdy rodič vykonává povolání odpovídající jeho možnostem a schopnostem, a které odpovídá i jeho vzdělání a odborným zkušenostem, avšak nedosahuje odpovídajících výdělků, protože povinný rodič porušuje pracovní kázeň, popřípadě neplní své pracovní povinnosti. Odlišná

⁵² ŠMÍD: *Rozsah výživného ...*, s. 8.

⁵³ Např. Nález ÚS ze dne 2.5.2007, sp. zn. IV. ÚS 97/07.

⁵⁴ SVOBODA: *Rodičovství, osvojení a výživné ...*, s. 136-137.

⁵⁵ Nález ÚS ČR ze dne 30.7.2013, sp. zn. II.ÚS 979/13, Nález ÚS ČR ze dne 13.1.2015, sp. zn. I. ÚS 3499/14.

⁵⁶ LUŽNÁ, Romana. Potentialita příjmů osoby povinné výživou (2.). *Právo a rodina*, 2013, roč. 15, č. 11, s. 12.

situace však je v případě, kdy povinný rodič se nedopouští žádné nekázně na pracovišti, i si plní své povinnosti, avšak i tak nedosahuje vyšších výdělků. V takovém případě platí, že na povinném rodiči nelze požadovat, aby vyvinul nadprůměrné pracovní úsilí a pracoval hodiny přesčas, pokud se tak však sám nerozhodne. Obecně tak platí, že výše uvedený případ nebude porušením zásady potenciality příjmů.

V rámci schopností a možností je třeba brát v úvahu i jiné příjmy povinného rodiče, než jsou pouze jeho příjmy z výdělečné činnosti. Jedná se o příjmy, které mohou buď doplňovat příjmy dosahované jako mzda, popřípadě je nahrazovat. Příjmem, který nahrazuje mzdu, je zejména nemocenské pojištění. Pro stanovení výše výživného však má podstatnou roli pouze v případě, kdy je povinný rodič dlouhodobě nemocný. Pouze dlouhodobé onemocnění povinného ovlivňuje jeho současný výdělek, ale i jeho možnosti a schopnosti. Proto v případě dlouhodobé nemoci není možné potencialitu příjmů použít.

Jiná situace pak bude u dávek důchodových. Pokud povinný rodič pobírá důchod a zároveň je zaměstnán, nelze po něm spravedlivě požadovat, aby v pracovním poměru i nadále setrval a tento příjem byl započítáván při stanovení výše výživného. Při uplatnění principu potenciality příjmu se totiž ptáme, zda povinný rodič, který pobírá důchodové dávky, a to i jen částečně, je schopen pracovat, avšak bezdůvodně nepracuje a snižuje tak svou schopnost plnit vyživovací povinnost. Je nutné zkoumat, zda je povinný rodič schopen pracovat a zda v daném regionu je zaměstnavatel, který by jej zaměstnal. Pokud odpovíme na tyto otázky kladně, pak se i u takového rodiče princip potenciality příjmů použije.⁵⁷

Lze tedy shrnout, že potencialita příjmů se nevztahuje pouze na příjmy z výdělečné činnosti, ale i na příjmy, které je doplňují, popř. nahrazují. Pokud však i v takovém případě je v možnostech a především schopnostech povinného rodiče nadále pracovat byť i jen na částečný úvazek, mělo by se s přihlédnutím ke všem možným skutečnostem, dle mého názoru i v takovém případě vycházet ze zásady potenciality příjmů povinného rodiče.

4.1.3 Domněnka průměrného měsíčního příjmu

Dle ustanovení § 916 OZ má každý povinný rodič povinnost prokázat soudu řádně své příjmy předložením všech listin a dalších podkladů potřebných pro zhodnocení majetkových poměrů. Pokud takto neučiní a zároveň ani soudu neumožní zjistit další skutečnosti potřebné pro rozhodnutí zpřístupněním údajů chráněných podle jiného právního předpisu, uplatní se

⁵⁷ NOVÁ, Hana, TĚŽKÁ, Olga. *Vyživovací povinnost: praktická příručka s judikaturou a vzory*. 1. vydání. Praha: Linde, 1995, s. 80-81.

tzv. domněnka průměrného měsíčního příjmu, kdy platí, že průměrný měsíční příjem povinného rodiče činí pětadvacetinásobek částky životního minima.

Oproti předchozí právní úpravě je zde změna, a to s ohledem na skutečnost, že tuto povinnost má každý povinný, nikoliv pouze ten, který má příjmy ze závislé činnosti. Zákonodárce tak stanovil pro povinného rodiče, který řádně soudu neprokáže své příjmy, domněnku průměrného měsíčního příjmu, dle které se jeho průměrný měsíční výdělek rovná pětadvacetinásobku životního minima jednotlivce. Zároveň oproti předchozí právní úpravě, kde byla výše příjmu stanovena na 12,7 násobek životního minima, se rozhodný příjem zvýšil téměř dvakrát, což je odůvodněno změněnými socioekonomickými poměry.⁵⁸ Osobně tuto změnu považuji za velmi přínosnou a přínos vidím zejména v zefektivnění donucení povinného rodiče ke správnému a úplnému doložení svých příjmů, pod sankcí stanovení výživného s ohledem na právní domněnku příjmu vyjádřenou v ustanovení § 916 OZ.

Přestože je dle ustanovení § 20 odst. 1 a § 21 ZŘS řízení ve věcech péče soudu o nezletilé ovládáno vyšetřovací zásadou, není zaručeno, že výživné bude stanoveno dle správně a úplně zjištěných informací o majetkových poměrech povinného, pokud tento sám zatají část svých příjmů a soud nemá jinou rozumnou možnost, jak by tyto faktické informace zjistil. Pokud tedy jde o prokazování příjmů, je povinný rodič zatížen specifickým břemenem tvrzení a prokazování svých příjmů.⁵⁹

S využitím argumentu a simili pak lze dle JUDr. Svobody z ustanovení § 916 OZ dovodit, že sankce za zatajení majetkových poměrů povinného rodiče postihne tohoto rodiče nejen za situace, kdy tento neuvede a nedoloží v úplnosti své aktuální příjmy, ale i pokud se jeho jednání bude týkat i ostatního majetku, tedy pokud by povinný rodič např. zatajil, že je vlastníkem hodnotné movité věci. Na tomto nic nemění ani fakt, že sankce se projeví tím, že soud výživné vypočte z příjmu ve výši pětadvacetinásobku částky životního minima. Smyslem takové „sankce“ je, aby výpočet soudu v rámci stanovení výše výživného byl co nejjednodušším a dostatečně tíživým způsobem, kterým se paušalizuje jednak nedoložený příjem povinného rodiče, ale i ostatní majetek tohoto rodiče, který povinný rodič zjevně soudu zatajil, a který nemá soud jakým jiným rozumným způsobem zjistit.⁶⁰

K doložení svého příjmu je tedy rodič povinen poskytnout veškerou součinnost a je povinen předložit soudu veškeré informace a doklady, které dokumentují výši jeho příjmů. Takové doklady musejí být ale zároveň věrohodné. Proto je nutné pro správné stanovení výše

⁵⁸ DEJMANOVÁ, Radka, ŠMÍD, Ondřej in ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Aktuální problémy rodinněprávní regulace: rodičovství, výchova a výživa nezletilého*. 1. vydání. Praha: Leges, 2013, s. 205.

⁵⁹ SVOBODA, Karel. Výživné dítěte při nedoloženém příjmu rodiče. *Jurisprudence*, 2014, roč. 23, č. 3, s. 41.

⁶⁰ SVOBODA: *Výživné dítěte...*, s. 42.

výživného u rodiče podnikatele, aby tento předložil soudu nejen daňová přiznání za stanovené období, ale na výzvu soudu je povinen předložit také další související listiny, jako např. peněžní deník, knihu jízd, přehled odpisů apod. Nепrokázaným příjmem povinného rodiče, který může vést k uplatnění právní domněnky příjmu dle ustanovení § 916 OZ, může být i situace, kdy povinný rodič není ochotný soudu sdělit, jakou částkou mu přispívají na výdaje jeho příbuzní. Dle JUDr. Svobody je příkladem takové situace případ, kdy povinný rodič tvrdí, že je nemajetný a zcela bez příjmů, přičemž mu prostředky na obživu poskytují jeho rodiče.⁶¹ Jedná se o situaci, kdy povinný rodič by mohl vzhledem k jeho schopnostem i možnostem pracovat, avšak dobrovolně nepracuje a živí jej jeho příbuzní, přestože tu ex lege žádná jejich vyživovací povinnost vůči povinnému rodiči neexistuje.

Je tedy nutné, aby rodič doložil soudu všechny příjmy, pravidelné i nahodilé, příjmy, na něž mu vzniká právní nárok, i příjmy, které dostává dobrovolně např. od svého zaměstnavatele. Zejména je třeba doložit příjmy ze závislé činnosti a funkčních požitků, tedy i příjmy z činnosti členů družstev, komanditistů, ředitelů obecně prospěšných společností, dále také odměny členů statutárních a dalších orgánů právnických osob. Složitější situace pak je v případě, kdy je třeba doložit příjmy z jiné než závislé činnosti. Tak je tomu i v případě příjmů z podnikání, a to zejména živnostenského, ale dále i podíl komplementáře, příjmy ze samostatných výdělečných činností, jako jsou příjmy z práv autorských nebo příjmy insolvenčních správců, dále pak to jsou také příjmy z kapitálového majetku (např. podíly na zisku) a v neposlední řadě také podíly z pronájmu a ostatní příjmy.⁶²

V praxi však velmi často dochází k situacím, kdy povinný rodič takové příjmy zatají a soudu nedoloží. Často se však také stává, že povinný rodič je akcionářem či společníkem společnosti a zároveň je v ní i zaměstnáván s velmi nízkými příjmy.⁶³ Všechny tyto skutečnosti mají za následek pouze jediné, a to stanovení výživného v nesprávné výši v důsledku jednání povinného rodiče.

Je však nutné dodat, že domněnka průměrného měsíčního příjmu se neuplatní pouze jako sankce za neposkytnutí součinnosti povinného rodiče při zjišťování majetkových poměrů, ale bude také dopadat na situace, kdy soud nemůže zjistit příjmy povinného rodiče, jelikož takové informace jsou pod ochranou zvláštního zákona. To znamená, že § 916 OZ bude dopadat i na situace, kdy údaje, které povinný rodič odmítl poskytnout, jsou k dispozici konkrétní státní instituci, avšak pro účely občanskoprávního řízení jsou tyto zneprístupněny

⁶¹ SVOBODA: *Rodičovství, osvojení a výživné ...*, s. 150-151.

⁶² ELISHER in ŠVESTKA: *Občanský zákoník...*, s. 585-586.

⁶³ MAŠEK, Daniel. Výživné pro nezletilé děti podnikatelů. *Právo a rodina*, 2004, roč. 6, č. 9, s. 7-8.

zvláštním právním předpisem. Tímto právním předpisem nebude pouze zákon č . 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ale i normy, které chrání např. obchodní tajemství apod.⁶⁴

Je tedy povinností soudu v souladu s vyšetřovací zásadou zjišťovat příjmy a majetkové poměry povinného rodiče, a to např. prostřednictvím veřejných evidencí, jako jsou katastr nemovitostí, registr vozidel apod. Důležité je také zmínit, že některé státní orgány mají povinnost poskytnout soudu při zjišťování příjmů povinného rodiče součinnost. Příkladem takového orgánu je povinnost Finančních úřadů České republiky poskytovat soudu údaje potřebné pro účely rozhodnutí o výživném, a to dle zákona č . 280/2009 Sb.⁶⁵ Nelehká situace je také v případě prolomení bankovního tajemství, kdy se soud v zájmu zjištění příjmů povinného rodiče obrátí na banku s dotazem, zda tento rodič má u banky svůj účet a jaký je jeho aktuální stav. Dle ustanovení § 38 odst. 1 zákona č . 21/1992 Sb., o bankách se totiž na bankovní obchody, peněžní služby, včetně stavů na účtech a depozit vztahuje bankovní tajemství. V odstavci třetím jsou uvedeny výjimky, kdy banky podají dotazujícímu se subjektu informace o záležitostech, které se týkají klienta (v tomto případě povinného rodiče) a informací, které jsou předmětem bankovního tajemství, i bez souhlasu klienta a pouze na písemné vyžádání dotazujícího subjektu, pro účely občanského soudního řízení. Je tedy otázkou, zda je správné, aby v případě zjišťování příjmů povinného rodiče, mohlo být bankovní tajemství prolomeno. Osobně se domnívám, že v dnešní době, kdy je stále častějším trendem neprokazovat soudu své příjmy řádně a úplně, je takové prolomení žádoucí a jistě v zájmu nezletilého. Je třeba si uvědomit, že pro soud jsou informace o klientech banky a stavu jejich účtů důležité pouze pro správné stanovení výživného, nejde zde tedy v první řadě o porušení soukromí povinného rodiče. Prolomení bankovního tajemství v případě, kdy povinný rodič sám soudu nepředloží své příjmy a tedy ani informace o svých účtech a jejich stavu, je dle mého názoru v souladu se zachováním zájmu nezletilého a jako takové by mělo být v dané situaci prolomeno. Banky by dle mého názoru měly soudu sdělit na jeho písemnou žádost, zda je povinný rodič jejich klientem a jaký je případný zůstatek jeho účtu u banky stejně, jako je tomu např. dle ustanovení § 43 a 44 zákona č . 182/2006 Sb., insolvenčního zákona, kdy jsou dle tohoto zákona povinné subjekty povinny poskytnout insolvenčnímu správci veškerou součinnost při zjišťování majetkové situace dlužníka.

Jak již bylo uvedeno v předchozích odstavcích, výše průměrného měsíčního příjmu se za splnění shora uvedených předpokladů rovná pětadvacetinásobku částky životního minima dle jiného právního předpisu. Tímto právním předpisem je zákon č . 112/2006 Sb., kterým se

⁶⁴ SVOBODA: *Výživné dítěte ...*, s . 41.

⁶⁵ ELISHER in ŠVESTKA: *Občanský zákoník...*, s . 586.

mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o životním a existenčním minimu a zákona o pomoci v hmotné nouzi. Aktuálně činí částka životního minima na jednotlivce částku 3 .410,- Kč.⁶⁶ S ohledem na tuto skutečnost se pak povinný rodič, který neposkytuje soudu nutnou součinnost pro zjištění výše jeho příjmů a majetku, vystavuje riziku, že mu bude vyměřen průměrný měsíční výdělek ve výši 82.250,- Kč. Pro některé rodiče, kteří jsou např. velmi úspěšnými podnikateli a jejich měsíční obrat je mnohonásobně vyšší, se aplikace právní domněnky příjmu jeví jako výhodnější než doložení pravdivých příjmů, neboť jeho skutečný příjem uvedenou částku převyšuje mnohdy až několikanásobně.⁶⁷

Právní domněnka příjmu dle § 916 OZ se uplatní až pouze tehdy, když se soudu přes veškerou snahu nedaří zcela a úplně zjistit majetkové a příjmové poměry povinného rodiče. Využití této fikce tak nebude např. možné v případě, kdy by bylo možné, aby soud zjistil příjmy povinného rodiče dotazem k příslušnému finančnímu úřadu, kdy si od tohoto soud vyžádá sdělení o základu daně. Přestože tyto poskytnuté informace nemusí být úplně přesné, bylo by nepřiměřené za takto zjištěných výdělkových příjmů povinného rodiče aplikovat právní domněnku příjmu dle § 916 OZ. Smyslem této fikce není stanovení výživného na základě příjmové fikce, která zcela jistě neodpovídá majetkovým poměrům a výdělku povinného rodiče, a to i v případě, že povinný rodič úmyslně zatajil své příjmy a neposkytl tak soudu správné a úplné informace o svých majetkových a výdělkových poměrech.⁶⁸ Smyslem tohoto ustanovení je dle mého názoru především donutit povinné rodiče poskytnout soudu pravdivé a úplné informace o svých příjmech a svém majetku, tedy poskytnutí maximální součinnosti, aby výše výživného na nezletilé dítě mohla být stanovena správně. Pro povinného rodiče je tak toto ustanovení jednak motivací ke splnění své zákonné povinnosti, ale je také sankcí za nesplnění této povinnosti.

Dle JUDr. Svobody pak v případě, kdy je u povinného rodiče možné výši příjmů alespoň rámcově zjistit např. tím, že si soud od finančního úřadu vyžádá sdělení o základu daně povinného rodiče, když dle zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, je finanční úřad povinen tuto informaci soudu rozhodujícímu o výživném sdělit, neměla by být právní domněnka příjmu aplikována, jelikož by toto mohlo být posuzováno jako velice přísné vůči povinnému rodiči. Přestože sdělení o základu daně nemusí soudu poskytnout úplně a přesné údaje o příjmech povinného rodiče, pro vytvoření náhledu na příjmy povinného rodiče je jistě dostačujícím. A právě v takovém případě, kdy se uplatnění fikce dle § 916 OZ

⁶⁶ Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Životní a existenční minimum* [online]. www.mpsv.cz [cit. 16.3 .2016]. Dostupné na <<http://www.mpsv.cz/cs/11852>>

⁶⁷ KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Vyživovací povinnost po rekodifikaci*. 1 . vydání. Praha: Leges, 2014, s . 44.

⁶⁸ SVOBODA: *Výživné dítěte ...*, s . 42 – 43.

jeví jako nepřiměřené, je totiž dle JUDr. Svobody nutné vycházet z horní hranice odhadu možných majetkových příjmů rodiče.⁶⁹ Osobně se domnívám, že právní domněnka příjmu se uplatní zejména v situacích, kdy povinný rodič úmyslně zatajuje své příjmy zejména z podnikání s cílem stanovit výši výživného v co nejnižší výši. Je však nutné říci, že je již zavedená praxe, že v případě, kdy není vhodné vzhledem ke všem okolnostem případu vycházet z faktických příjmů povinného rodiče, se při určování výživného vychází zejména z potenciality příjmů⁷⁰. Domnívám se však, že není možné při určování výživného vycházet pouze z jakéhosi odhadu příjmových a majetkových poměrů povinného rodiče. V každém jednotlivém případě by totiž bylo nutné zcela jasně odůvodnit, proč nebylo výživné stanoveno dle právní domněnky příjmů a proč se její uplatnění soudu jeví jako nepřiměřené. Mám však za to, že s ohledem na každý jednotlivý případ tento argument ve většině případů zcela neobstojí a bude žádoucí stanovit výživné s ohledem na právní domněnku příjmu dle ustanovení § 916 OZ.

4.1.4 Specifické situace na straně povinného rodiče

Specifickou situací pro stanovení výše výživného je např. situace, kdy se **povinný rodič nachází ve výkonu trestu odnětí svobody**. Obecně lze říci, že mohou nastat dvě situace. V prvním případě se bude jednat o situaci, kdy povinný rodič spáchal skutek vůči nezletilému dítěti, ke kterému má vyživovací povinnost. V takovém případě se výživné určí vzhledem k schopnostem, možnostem a majetkovým poměrům povinného rodiče, které zde jsou u takového rodiče před nástupem do výkonu trestu. Lze tak říci, že se při stanovení výše výživného nepřihlíží ke změně poměrů, kterou si povinný rodič zavinil sám svým jednáním.⁷¹ Ve druhém případě se povinný rodič dopustí trestného činu, který však nijak nesouvisí s nezletilým, ke kterému má rodič vyživovací povinnost. Tato situace je v praxi rozhodována velmi nejednotně. Soudy často výživné povinnému rodiči vůbec nestanoví, což osobně nepovažuji za šťastné řešení. I přesto, že se povinný rodič nedopustí trestného činu vůči nezletilému, je dle mého názoru nespravedlivé nestanovit výživné vůbec. Dochází tak k situaci, že nezletilý nese nepříznivé důsledky jednání povinného rodiče, což jistě není spravedlivé, a to i s ohledem na ustanovení § 6 odst. 2 OZ, dle kterého nikdo nesmí těžit ze svého protiprávního jednání. Okolnost, že se povinný rodič zbavil úmyslným trestným činem, pro který na něj byla uvalena vazba a následně byl odsouzen k trestu odnětí svobody,

⁶⁹ SVOBODA: *Výživné dítěte ...*, s. 42 – 43.

⁷⁰ Např. Usnesení KS v Ústí nad Labem ze dne 28.5.2003, sp. zn. 10 Co 550/2002.

⁷¹ Rozsudek KS v Ústí nad Labem ze dne 21.1.1998, sp. zn. 11 Co 507/97.

objektivní možnosti plnit svou vyživovací povinnost vůči nezletilému, nelze přičítat tomuto dítěti, jelikož by tak došlo k porušení jeho práva na rodičovskou výchovu a péči, zaručeného v čl. 32 odst. 4 Listiny základních práv a svobod.⁷²

Jsem toho názoru, že v každém jednotlivém případě by mělo být výživné vždy stanoveno, a to z toho důvodu, že skutečnost, že se povinný rodič nachází ve výkonu trestu odnětí svobody, je důsledkem jeho dá se říci nerozvážného chování a není dost dobře odůvodnitelné, aby tímto jeho jednáním trpěl i nezletilý, ke kterému má tento rodič vyživovací povinnost. Výživné by tedy mělo být stanoveno, a to i přesto, že s ohledem na skutečnost, že se povinný rodič nachází ve vězení, není možné výživné prozatím hradit. Po jeho propuštění na svobodu by pak měl být dluh na výživném zcela uhrazen. Navíc ve chvíli, kdy je o výživném rozhodnuto a toto není stanoveno, nelze již následně výživné za dobu, kterou povinný strávil v zařízení určeném pro výkon trestu odnětí svobody, uložit, neboť zde platí překážka věci rozhodnuté a ke změně poměrů dochází až po propuštění z výkonu trestu.⁷³

Další zvláštní situací pro stanovení výše výživného je skutečnost, že **povinný rodič studuje**. Nastává tak situace, že povinným subjektem z vyživovacího vztahu je osoba, která je v rámci jiného vyživovacího vztahu oprávněným subjektem. Jedná se o případy, kdy se povinný rodič soustavně připravuje na budoucí povolání a má pouze příležitostné příjmy z brigád, přičemž jeho majetková situace je tak špatná, že nemůže poskytovat výživné nezletilému. V takovém případě není možné výživné stanovit.⁷⁴ Jiná je však situace v případě, že povinnému rodiči je stanoveno výživné v takové výši, ze které je schopen uspokojovat potřeby nejen své, ale i potřeby nezletilého. Za tohoto předpokladu bylo již několikrát judikatorně dovozeno, že je možné výživné stanovit.⁷⁵

4.2 Majetkové poměry

Dle OZ je pro správné určení výživného třeba přihlížet vedle schopností a možností povinného také k jeho majetkovým poměrům a k potencialitě jeho příjmů, přičemž majetkové poměry povinného je nutno posoudit komplexně. Proto je při rozhodování o výživném vždy nutné zohlednit nejen jeho fakticky dosahované příjmy, ale i celkovou hodnotu jeho movitého a nemovitého majetku, jakož i jeho životní úroveň.⁷⁶

⁷² Nález ÚS ČR ze dne 6.2.2008, sp. zn. IV. ÚS 1181/07.

⁷³ LUŽNÁ, Romana. Vyživovací povinnost k nezletilému dítěti rodiče ve výkonu trestu odnětí svobody - vybraná judikatura. *Právo a rodina*, 2008, roč. 10, č. 11, s. 14-15.

⁷⁴ Rozhodnutí NS ČSSR ze dne 14.10.1968, sp. zn. I. Cz 42/68.

⁷⁵ Nález ÚS ČR ze dne 10.6.2013, sp. zn. I. ÚS 4239/12.

⁷⁶ Nález ÚS ČR ze dne 29.11.2012 sp. zn. II. ÚS 3624/11.

Majetkovými poměry rozumíme veškerý majetek povinného rodiče, a to movitý i nemovitý. Zároveň je nutné vzít v potaz i výnosy, které z takového majetku povinnému rodiči plynou. Je tedy třeba zohlednit nejen hodnotné movité věci, které povinný rodič vlastní (šerky, obrazy atd.), nemovité věci, ale i příjmy z majetku plynoucí. Zohlední se nejen skutečné příjmy, ale i možný adekvátní výnos, který by mohl být dosažen, pokud by rodič svého majetku řádně využíval.⁷⁷ Zároveň je třeba přihlídnout i k tomu, zda povinný nevlastní licenci k nehmotnému dílu, neplynou mu benefity z akcií či úročení vkladů. Stejně tak je nutné do majetkových poměrů zahrnout příjmy z dědictví, her, sázek, restitucí a darů.⁷⁸

Pokud by nastala situace, kdy se povinný rodič rozhodne, že bude žít skromněji než by vzhledem ke svým majetkovým poměrům mohl, nelze tuto skutečnost přičítat k tíži nezletilého. Při posuzování majetkových poměrů rodičů je nutné přihlídnout jednak k fakticky dosahovaným příjmům, ale také k celkové výši jeho movitého i nemovitého majetku, ale i ke způsobu života povinné osoby.⁷⁹ Není tedy možné, aby snížení životní úrovně povinného rodiče v důsledku jeho vlastního rozhodnutí, nikoliv v důsledku jeho majetkových poměrů, mělo za následek snížení výživného u nezletilého. Takové jednání bývá ze strany povinného rodiče velmi často účelové a jeho smyslem je docílit snížení výživného, které je rodič povinen na nezletilého platit.

Při hodnocení schopností, možností a majetkových poměrů povinného se v souladu s ustanovením § 913 odst. 2 OZ zkoumá také to, zda se povinný nevzdal bez náležitého důvodu výhodnějšího zaměstnání či výdělečné činnosti nebo majetkového prospěchu, popřípadě zda nepodstupuje nepřiměřená majetková rizika.

V prvním případě zkoumáme, zda se rodič účelově nevzdal zaměstnání, ze kterého mu plynuly velké výdělků a raději nepřijal zaměstnání s menším, popřípadě minimálním výdělkem. Samozřejmě není možné rodiče nutit, aby za každé situace zůstal ve svém zaměstnání s dobrým příjmem, avšak pro opuštění tohoto zaměstnání musí mít náležité důvody. Judikatura dovodila, že takovými důvody mohou být zdravotní důvody, nedostatek kvalifikace, organizační změny, změna bydliště, kdy by povinný rodič musel do zaměstnání dojíždět velkou dálku, a v neposlední řadě u rodiče – podnikatele také daňová ztráta, apod.⁸⁰

Nepřiměřeným majetkovým rizikem je konání nebo opomenutí výživou povinného rodiče, které podstatně zvyšuje nebezpečí, že rodič přijde o svůj stávající příjem, nebo

⁷⁷ Nález ÚS ze dne 16.3.2006, sp. zn. III. ÚS 511/05.

⁷⁸ Podle Mgr. Dejmanové a JUDr. Šmída lze pod majetkové poměry podřadit i pohledávky povinného za třetími osobami. DEJMANOVÁ, ŠMÍD in ŠÍNOVÁ: *Aktuální problémy ...*, s. 204.

⁷⁹ SVOBODA: *Rodičovství, osvojení a výživné ...*, s. 136.

⁸⁰ Rozhodnutí NS ČSSR ze dne 20.8.1969, sp. zn. 8 Cz 23/69.

o majetkový prospěch, který je možné v budoucnu očekávat. Kupříkladu může nepřiměřené majetkové riziko spočívat ve špatném odhadu povinného rodiče jeho možností a schopností v podnikání, kdy rodič opustí své stávající zaměstnání a tedy přijde o stávající příjem za tím účelem, že začne podnikat. Do podnikání vloží téměř všechny své finanční prostředky, a to přestože nemá s podnikáním žádné reálné zkušenosti, a je tedy velmi nejisté, zda se vynaložené finanční prostředky povinnému rodiči vůbec někdy navrátí. Za nepřiměřené majetkové riziko však může být považována i situace, kdy povinný rodič uzavře neuváženě smlouvu, ze které pro něj v případě nesplnění uložených povinností vyplývají velmi vysoké majetkové sankce.⁸¹ Všechna tato jednání povinného rodiče musí být při stanovení výživného nejen zjišťována, ale i zohledněna.

Konečně na výši výživného nebude mít vliv ani situace, kdy se povinný rodič účelově zbavuje svého majetku, a to buď bezplatně, nebo za velmi nízké a neadekvátní ceny, pokud v době, kdy takto činil, mohl důvodně předpokládat, že tímto jeho jednáním může dojít ke snížení jeho schopnosti plnit vyživovací povinnost vůči svému nezletilému dítěti. Podobným případem je i bezplatné darování majetku třetí osobě. Přestože povinný nemohl v době poskytnutí daru třetí osobě předpokládat, že právě toto jeho jednání může mít za následek snížení jeho schopnosti plnit vyživovací povinnost, měl by pak využít svého práva odstoupit od darovací smlouvy v intencích OZ.⁸²

Pokud není shledán žádný důležitý důvod pro shora uvedené jednání povinného rodiče, platí, že se toto jeho jednání nebere v potaz a pro stanovení výše výživného se bude vycházet z majetku v původní, popřípadě obohacené výši.⁸³ Zároveň také bylo již několikrát judikatorně dovozeno, že v případě, kdy povinný rodič není schopen hradit výživné ve stanovené výši a zároveň je vlastníkem majetku, který je vhodný k prodeji, je možné po něm požadovat alespoň částečný prodej tohoto majetku, aby byl schopen dostát své vyživovací povinnosti.⁸⁴ Samozřejmě takový prodej nebude požadován po rodiči, který vlastní byt, ve kterém s celou rodinou bydlí, je to bydlení odpovídající jeho poměrům, nikoliv přepychově vybavené, a není tedy spravedlivé po něm požadovat jeho prodej a nutit jej hledat si novou střechu nad hlavou. Částečný prodej majetku se uplatní zejména v situacích, kdy rodič je nezaměstnaný a žije pouze z užitků, které mu ostatní majetek přináší, popřípadě pokud rodič

⁸¹ SVOBODA: *Rodičovství, osvojení a výživné ...*, s. 141.

⁸² „Tamtéž“, s. 142.

⁸³ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka in HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975): komentář*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2014, s. 1064.

⁸⁴ Nález ÚS ČR ze dne 8.4.2004, sp. zn. IV. ÚS 244/03.

podnikatel prokáže soudu příjmy pouze v minimální výši, avšak výnosy z jeho ostatního majetku jsou velmi vysoké.⁸⁵

4.3 Výkon osobní péče a starost o rodinnou domácnost

Kritérium osobní péče je kritériem důležitým vzhledem k věku nezletilého, neboť vyživovací povinnost je realizována právě i osobní péčí o dítě. V minulosti bylo judikováno, že u malého dítěte je vyživovací povinnost toho rodiče, který o dítě osobně pečuje, kompenzována osobní péčí zcela, a s postupem věku se míra této kompenzace snižuje.⁸⁶ Je tedy povinností soudu zjistit, v jaké míře se každý povinný o oprávněného stará, kdo mu vaří, pere, vychovává jej a vůbec mu poskytuje rodinné zázemí. Dle některých autorů je možné vyživovací povinnost povinného, který vykonává osobní péči, rámcově vymezit tak, že u dítěte do 3 let je to 100%, u dítěte do 6 let 90%, u dítěte do 12 let 75%, u dítěte do 15 let 30% a u dítěte nad 18 let 5 %. Lze konstatovat, že s přibývajícím věkem podíl faktické péče na vyživovací povinnosti klesá, dítě je stále samostatnější a navíc potřebuje zejména bydlení a finanční zajištění, což jsou potřeby, na jejichž zajištění by se měli podílet oba dva rodiče.⁸⁷

Osobní péčí je třeba rozumět péčí o dítě osobou povinnou, nikoliv péčí jinou osobou, které bylo dítě svěřeno. Osobní péčí tak nelze chápat placené hlídání dětí či umístění dítěte do mateřské školy. Pokud však rodič, který o dítě pečuje a není schopen tuto péči o nezletilého zajistit jinak, než svěřením dítěte do péče jiné osoby (např. z důvodu nemoci), je nutné, aby se náklady na tuto péči o nezletilého jinou osobou promítly do určení výživného druhému rodiči. Je však nutné vždy přihlédnout k možnostem a schopnostem rodičů nezletilého.⁸⁸

Dle předchozí právní úpravy byla osobní péče považována za materiální hodnoty odpovídající příspěvku druhého z rodičů, který je poskytuje v penězích. Osobní péče tak byla de facto považována sama o sobě za plnění výživného. Dle JUDr. Šmída však osobní péči rozumíme spíše než plnění výživného výkon rodičovských práv, v rámci kterých je dítěti poskytováno výživné. Rodič, který má dítě v osobní péči, musí tomuto hradit náklady na bydlení, stravu, ošacení atd. Je tedy zřejmé, že rodič, který má dítě v osobní péči, má s poskytováním takových potřeb vyšší výdaje než rodič druhý, a to nejen finanční, ale i časové.⁸⁹ S tímto názorem se osobně zcela ztotožňuji.

⁸⁵ HRUŠÁKOVÁ, Milana. *Rodinné právo v aplikační praxi: Rozvod - Děti - Výživné*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2000, s. 33.

⁸⁶ NOVÁ: *Vyživovací povinnost ...*, s. 33.

⁸⁷ SCHINNENBURGOVÁ, CIDLINA: *K určování výše ...*, s. 252.

⁸⁸ ŠMÍD: *Rozsah výživného ...*, s. 10.

⁸⁹ „Tamtéž“

Po povinném není možné požadovat, aby tento přestal osobní péči sám vykonávat, svěřil dítě do péče jiné osoby a sám šel pracovat.⁹⁰ Naopak stejně tak nelze rodiče nutit, aby tento vykonával osobní péči zcela sám po celý den na úkor lukrativní pracovní nabídky, když je možné, svěřit dítě do péče jiné osoby. Pak opět dojde k situaci, kdy se náklady s tím spojené promítnou do stanovení výše výživného druhému rodiči, tedy promítnou se do odůvodněných potřeb dítěte. Je však nutné zohlednit i to, že rodič, kterému bylo dítě svěřeno do péče, již svou vyživovací povinnost neplní v celé míře pouze osobní péčí o oprávněného a také to, že výdaje vzniklé v souvislosti s péčí jiné osoby nebo zařízení nelze považovat pouze za náklady spojené s úhradou potřeb dítěte.⁹¹

Při zohlednění osobní péče o dítě by se měly zohlednit ty složky osobní péče, které bezprostředně souvisejí s uspokojováním potřeb nezletilého. Obecně zastávám stejný názor jako JUDr. Šmíd, dle kterého je třeba vycházet z toho, že rodič, který s dítětem žije a hradí veškeré každodenní potřeby dítěte, podílí se na výkonu osobní péče a tedy i na plnění vyživovací povinnosti nejen finančně, ale i prací a časově. A právě tato práce je bezplatná, kdy druhý rodič ji vykonávat nemusí. Jako materiální hodnota by pak tato situace měla být při stanovení výživného zohledněna, avšak nikoliv jako osobní péče v celém rozsahu, nýbrž pouze ta část, která vede k zabezpečení životních potřeb nezletilého.⁹²

Ustanovení § 913 odst. 2 OZ dále uvádí, že při hodnocení možností, schopností a majetkových poměrů povinného rodiče je nutné přihlídnout i k péči o rodinnou domácnost, kterou zpravidla vedou manželé, může se však jednat i o nesezdané soužití muže a ženy, kteří spolu mají dítě, o soužití dospělého dítěte s rodičem, či oběma apod. Při stanovení výše výživného pak soud bude o vyživovací povinnosti rozhodovat s tím, že péči o rodinnou domácnost zohlední ve vazbě na míru péče, zdravotní stav a věk oprávněného i povinného. Přestože není pojem rodinná domácnost v zákoně nikde vymezen, můžeme si pod ním představit místo, kde se setkávají všichni členové rodiny. Péče o rodinnou domácnost pak zahrnuje nejen majetkovou složku, tedy obstarávání jídla a jiných základních potřeb, ale zejména také složku osobní, kdy je třeba v rámci domácnosti také uklízet, prát apod. Péče o rodinnou domácnost je tedy zajišťování běžných činností nikoliv pouze pro nezletilého, ale komplexně pro celou domácnost. Dle mého názoru je nutné k času, který je

⁹⁰ Nález ÚS ČR ze dne 10.6.2013, sp. zn. I. ÚS 4239/12.

⁹¹ Rozsudek NS ČSR ze dne 27.9.1973, sp. zn. 1 Cz 74/73.

⁹² ŠMÍD: *Rozsah výživného ...*, s. 10.

takto rodičem strávený péčí o rodinnou domácnost, při stanovení výživného náležitě přihlédnout.⁹³

4.4 Kritéria na straně povinného v německé právní úpravě

I v rámci německé právní úpravy se při určení výše výživného posuzují kritéria na straně povinného. Jak již bylo uvedeno v předchozí kapitole, životní úroveň a potřeby dětí se odvíjejí od životní úrovně jejich rodičů. Na straně povinného subjektu se tedy při určování výše výživného posuzuje schopnost plnit vyživovací povinnost (*Leistungsfähigkeit*).

4.4.1 Schopnost plnit (*Leistungsfähigkeit*)

V rámci německé právní úpravy, tedy dle ustanovení § 1603 odst. 1 BGB, je schopným plnit ten, kdo je schopen poskytovat výživu, aniž by byly zároveň ohroženy jeho vlastní životní potřeby. Je tedy nutné v každém jednotlivém případě posuzovat nejen příjem povinného. Do jisté míry musí povinný dle okolností k výživě oprávněného užít také svůj majetek. Pokud povinný rodič nedosahuje příjmů v takové míře, aby plnil svou vyživovací povinnost, je možné zhodnotit jeho majetek a výnos z tohoto zhodnocení použít na výživu nezletilého.⁹⁴ To neplatí v případě, kdy jej potřebuje k zabezpečení jeho vlastní výživy. Co rozumíme pod pojmem přiměřená potřeba, závisí také na okolnostech každého jednotlivého případu.⁹⁵ Schopnost plnit je tak v BGB definována negativně, když uvádí, že povinný výživou vůči oprávněnému není ten, kdo vzhledem k okolnostem a dalším svým závazkům jakož i jiným skutečnostem není schopen stanovené výživné plnit, a to za situace, kdy by se sám dostal do situace ohrožující jeho vlastní přiměřené a odůvodněné potřeby.⁹⁶ Schopnost rodičů plnit svou vyživovací povinnost k nezletilému a tedy i schopnost k hrazení všech odůvodněných potřeb rodiny, se odvíjí od příjmů a ostatního hodnotného majetku rodičů.⁹⁷

Vůči nezletilým svobodným dětem, pokud tyto nejsou schopny samy se živit, mají jejich rodiče vyživovací povinnost, a to do doby, než toho schopny budou. Rodiče nezletilého jsou povinni poskytnout mu výživu v celém rozsahu a za použití veškerých prostředků, které tento potřebuje k uspokojení svých odůvodněných potřeb.⁹⁸

⁹³ KRÁLÍČKOVÁ in HRUŠÁKOVÁ: *Občanský zákoník*....., s . 1065.

⁹⁴ Usnesení Spolkového soudního dvora ze dne 19.3 .2014, sp. zn. XII ZB 367/12.

⁹⁵ FRÖSCHLE: *Familienrecht* ..., s . 74.

⁹⁶ § 1603 odst. 1 BGB

⁹⁷ Usnesení Spolkového soudního dvora ze dne 5 .2 .2014, sp. zn. XII ZB 25/13.

⁹⁸ FRÖSCHLE: *Familienrecht* ..., s . 75.

Platí, že veškeré prostředky jsou vynakládány na výživu dětí a rodičů stejně, tedy platí, že takové prostředky jsou použité ve stejné míře vzhledem k nutnosti uspokojování potřeb jednotlivců. Dle německé právní úpravy platí, že rodiče nezletilého jsou i v případě, že se nacházejí ve špatné finanční situaci, absolutně povinni výživou ke svému nezletilému dítěti. Zároveň dle německé právní úpravy se nejedná pouze o nezletilé děti, vůči kterým mají jejich rodiče zákonnou vyživovací povinnost, ale jim na roveň jsou postaveny i děti zletilé, které dosáhly věku jednadvaceti let, přičemž takové děti žijí s rodiči ve společné domácnosti a soustavně se připravují na výkon budoucího povolání.⁹⁹ Jediný případ, kdy je dle zákona¹⁰⁰ možné, aby se povinný rodič „zbavil“ své povinnosti k výživě nezletilého dítěte je situace, kdy povinný rodič není schopen plnit stanovenou vyživovací povinnost vzhledem ke svým majetkovým poměrům, a zároveň samo dítě vlastní dostatečný majetek, který jeho potřeby pokrývá, popřípadě zde je jiný příbuzný, na kterého je možné vyživovací povinnost delegovat.

Jako příjmy povinného je pak možné použít veškeré prostředky, kterými povinný rodič disponuje. Při stanovení výše výživného se postupuje tak, že se z příjmů nejprve odečtou daně a sociální platby, náklady na výkon povolání, dluhy a náklady na sekundární penzijní pojištění. Povinný rodič má v zásadě povinnost prokázat, jaké jsou jeho příjmy. V případě, kdy se uplatňuje minimální výživné, předpokládá se, že potřeby dítěte jsou takové, jak vyplývá z příslušné tabulky. Pokud se však uplatňuje výživné vyšší, musí se při stanovení jeho výše vycházet z příjmu povinného rodiče. A v takovém případě je nutné, aby povinný rodič své příjmy náležitě prokázal. Oproti české právní úpravě německá právní úprava uvádí, že pokud povinný rodič nespolupracuje se soudem a ve stanovené lhůtě soudu náležitě neprokáže své příjmy, soud si důkazy o příjmech rodiče opatří po uplynutí této lhůty sám.¹⁰¹

Platí tedy, že výše výživného je primárně určována z čistého příjmu povinného rodiče. Aby jej bylo možné řádně zjistit, byl do německé právní úpravy vložen § 1605 BGB, který zakotvil tzv. oznamovací povinnost (*Auskunftspflicht*), přičemž tato povinnost je dána mezi příbuznými v linii přímé. Jak již bylo uvedeno výše, dle tohoto ustanovení je povinný povinen předložit veškeré doklady prokazující jeho příjmy i ostatní majetek tak, aby mohlo být výživné stanoveno v náležitě výši. V tomto ustanovení je dále také stanoveno, že oznamovací povinnost se každé dva roky obnovuje, pakliže jsou zde skutečnosti, ze kterých je možné dovodit, že došlo ke změně poměrů vzhledem ke stanovení výše výživného, přičemž se může jednat jak o změnu ovlivněnou vyššími příjmy povinného rodiče, tak samozřejmě

⁹⁹ SCHWAB, Dieter. *Familienrecht*. München: C .H . Beck, 1999, s . 356.

¹⁰⁰ § 1603 odst. 2 BGB

¹⁰¹ WESTPHALOVÁ in ŠÍNOVÁ: *Řízení ve věcech ...*, s . 225.

i nabytím jiného hodnotného majetku.¹⁰² Sankce za nesplnění oznamovací povinnosti není v rámci německé právní úpravy stanovena a je tedy k rodičům, kteří svou povinnost záměrně zanedbají, dá se říci vstřícnější a mírnější, než úprava česká, dle které by v takovém případě došlo k uplatnění právní domněnky příjmu dle ustanovení § 916 OZ.

Specifickou roli v německé právní úpravě hrají vzhledem k určování výše výživného také přídavky na děti (*Kindergeld*). V Německu totiž přísluší přídavek každému dítěti, a to bez ohledu na to, jakého příjmu dosahují jeho rodiče. Výše přídavku se řídí počtem dětí v rodině, přičemž pokud dítě žije s jedním rodičem a tento dostává přídavek na dítě, je potřeba polovinu této částky odečíst od výživného stanoveného dle tzv. Düsseldorfské tabulky, jelikož přídavek na dítě je v německé právní úpravě posuzován jako pomoc státu oběma rodičům při zabezpečování potřeb dítěte. V případě, že je dítě zletilé, započítává se celá částka přídavku na dítě na částku výživného.¹⁰³ Je tedy žádoucí, aby se vzhledem k povaze přídavku i vzhledem k druhému rodiči nezletilého jeho výše zohlednila při stanovení výživného. Pokud by se částka odpovídající přídavku na dítě při stanovení výše výživného nezohlednila, nebylo by to jednak vůči povinnému rodiči spravedlivé a zároveň by pak mohlo docházet k situacím, že by byl popřen účel tohoto přídavku, který by byl pouze jakýmsi příjmem nad rámec příjmů rodiče pečujícího o dítě.

Přestože je na první pohled zřejmé, že v rámci obou právních úprav se vychází ze stejných kritérií, najdeme i odlišnosti, a to zejména v potencialitě příjmů, popřípadě sankci za nedoložení všech příjmů a veškerého majetku povinného rodiče. Lze tedy shrnout, že obě právní úpravy u kritérií na straně povinného mají svůj specifický přístup k těmto kritériím, přičemž jejich zkoumání je v rámci obou právních úprav v něčem odlišné, ale v něčem také shodné.

¹⁰² § 1605 BGB

¹⁰³ WESTPHALOVÁ in ŠÍNOVÁ: *Řízení ve věcech ...*, s. 225.

5 Objektivizace výživného

Pro určení rozsahu vyživovací povinnosti rodičů k nezletilým dětem se užívají dva různé způsoby. Prvním z nich je určení vyživovací povinnosti na základě volného hodnocení soudu, kdy soud určí vzhledem k okolnostem jednotlivého případu rozsah výživného. Druhým způsobem je určení výživného metodou tzv. objektivizace, kdy jsou dána objektivní kritéria určující rozsah výživného.¹⁰⁴

V České republice se v současné době využívá k určení výživného metoda první a mluvíme o tzv. koncepci otevřené právní normy. Tímto způsobem je určován rozsah výživného bez použití právně závazných pevně stanovených sazeb. Jedná se tedy o subjektivní posouzení okolností každého jednotlivého případu, současně s posouzením odůvodněných potřeb nezletilého, jakož i schopností, možností a majetkových poměrů rodiče nezletilého. Česká právní úprava se tedy snaží jednak chránit zájmy nezletilého dítěte, jednak také chránit rodiče nezletilého. Nelze však říci, že soudce má při svém rozhodování úplnou volnost. Ta je totiž omezena právem na spravedlivý proces, které zahrnuje povinnost soudu své rozhodnutí řádně odůvodnit. Z hmotněprávního hlediska je pak soudce ve svém rozhodování omezen kritérii na straně povinného i oprávněného, vyjádřenými v OZ.¹⁰⁵

Metoda objektivizace výživného je oproti tomu při stanovení výživného využívána ve Velké Británii, Německu či Rakousku, a obecně ji nazýváme metodou uzavřené právní normy. V rámci této metody je nepřipustné uvážení, a každý jednotlivý případ se stejnými, nebo podobnými okolnostmi je pak zákonem upraven stejně. Jsou zde tedy dána objektivní kritéria pro stanovení výše výživného, která navíc posilují právní jistotu v předvídatelnosti soudního rozhodnutí. Užitím metody objektivizace dochází zejména k odstraňování rozdílnosti soudního rozhodování, které je v případě, že se pro určení výživného užívá metoda volného hodnocení soudu, velmi nejednotné. Metoda objektivizace může spočívat nejen v určení vzorce pro výpočet výživného, nebo v sestavení tabulky, dle které se vypočítá výše výživného, může totiž spočívat i ve stanovení pevné částky minimální dávky, ale i částky maximální. A právě tak je tomu i v rámci německé právní úpravy.¹⁰⁶ Tento způsob objektivizace nazýváme uzavřenou právní normou a je pro ni typické stanovení výživného fixní částkou či procentuální výší z čistého měsíčního příjmu povinného.¹⁰⁷

¹⁰⁴ DEJMANOVÁ, ŠMÍD in ŠÍNOVÁ: *Aktuální problémy ...*, s . 206.

¹⁰⁵ „Tamtéž“

¹⁰⁶ „Tamtéž“, s . 207.

¹⁰⁷ VENCLOVA, Petra. Teoretické úvahy o koncepci právní úpravy rozsahu výživného. *Právo a rodina*, 2007, roč. 9 , č . 5 , s . 21.

5.1 Způsoby určení výživného v rámci metody objektivizace

V rámci metody objektivizace výživného lze užít dva základní způsoby pro stanovení výše výživného. Jedná se o podílový způsob určení výživného, tabulkový způsob určení výše výživného, popřípadě o kombinaci obou těchto způsobů.

Podílový způsob určení výživného znamená, že se příjem povinného rodiče rozdělí na několik dílů, kdy zpravidla se takto příjem rozdělí podle počtu osob oprávněných z vyživovací povinnosti. Tento způsob určení výživného byl využíván např. v sovětském svazu, kde povinný rodič měl poskytovat dětem na výživném jednu čtvrtinu svého příjmu v případě jednoho a dvou dětí, jednu polovinu v případě tří a více dětí. Výše výživného tak závisela pouze na počtu oprávněných osob, nikoli na věku nebo materiální situaci dítěte.¹⁰⁸

V rámci podílového způsobu určení výživného se nejčastěji využívá tzv. Gerlichovo pravidlo, které spočívá v rozdělení příjmu povinného rodiče tak, že povinnému připadly tři díly z jeho příjmu a každému oprávněnému pak jeden díl tohoto příjmu. Nevýhodou tohoto pravidla je, že se nezohledňuje věk dítěte a jednotlivé specifické okolnosti případu. Dochází tedy k situaci, kdy nezletilý dostává stejný podíl jakožto výživné bez ohledu na jeho potřeby, což s sebou nese následek, že nezletilému tak není poskytnuta dostatečná ochrana pro zajištění všech jeho odůvodněných potřeb. Vzhledem k nezletilému se tak jeví tento způsob objektivizace nejméně žádoucím.¹⁰⁹

Osobně v tomto způsobu objektivizace nevidím žádné pozitivum. Při stanovení výše výživného se totiž kromě příjmu povinného rodiče nezohledňuje žádné jiné kritérium, a takto stanovená výše výživného ve většině případů nebude odpovídat potřebám nezletilého. Jistě není proti ničemu, pokud bude tato metoda využita jako pomůcka při stanovení výživného, rozhodně si ale nemyslím, že by měla být tato metoda dominantní a jedinou při stanovení výživného bez použití všech ostatních důležitých kritérií.

Oproti tomu druhý způsob určení výše výživného, tedy **tabulkový způsob**, je založen na principu vypracování stanovených tabulek na základě objektivních kritérií. Tyto tabulky jsou sestaveny ve většině případů dle objektivních hledisek, jako jsou věk nezletilého, příjmy povinného a počet vyživovacích povinností. Přesně tak je tomu např. i v Německu, kde však mají takové tabulky povahu jakési pomůcky, dle které se stanoví hranice rozsahu vyživovací povinnosti. V rámci německé právní úpravy jsou tedy tabulky založeny na principu nominálních hodnot, kterými jsou plat povinného rodiče a věk nezletilého, kdy dle těchto

¹⁰⁸ KORNEL, Martin. Kam kráčíš vyživovací povinnosti rodičů k nezletilým dětem? *Právní rozhledy*, 2011, roč. 19, č. 3, s. 83.

¹⁰⁹ DEJMANOVÁ, ŠMÍD in ŠÍNOVÁ: *Aktuální problémy ...*, s. 209.

kritérií se stanovuje výše výživného. V případě takovém případě však musí často docházet k jejich aktualizaci, a to vzhledem k častým socioekonomickým změnám.¹¹⁰

5.2 Tabulky v České republice

Jak již bylo uvedeno výše, v české právní úpravě pro stanovení výše výživného nenajdeme metodu objektivizace jako takovou. V roce 2010 představilo Ministerstvo spravedlnosti ČR materiál s názvem „Doporučená výchozí rozmezí pro stanovení výše výživného za účelem sjednocení rozhodovací praxe soudů v otázkách výživného na nezaopatřené děti“, jehož hlavním úkolem bylo sjednocení doposud roztržštěné soudní praxe v oblasti stanovení výživného na nezletilé. Nejvýraznější novinkou pak bylo představení doporučující tabulky, dle které se stanoví výše výživného na nezletilé dítě, a to tak, že v závislosti na věku dítěte se určí, jaký díl platu povinného rodiče má výživné tvořit.¹¹¹ Uvedený návrh má podobu jakési zjednodušené Düsseldorfské tabulky.¹¹² Tabulka má pouze doporučující charakter a použije se, pokud má povinný jednu až dvě vyživovací povinnosti, přičemž věkové a procentuální rozmezí vypadá následovně:

Věk dítěte	Díl z platu připadající na výživné
0 - 5 let	11 - 15 %
6 - 9 let	13 - 17 %
10 - 14 let	15 - 19 %
15 - 17 let	16 - 22 %
18 a více let	19 - 25 %

Dle uvedené tabulky se výše výživného vypočítá ze základu, kterým je čistý příjem povinného rodiče, bez zohlednění jakýchkoliv jiných nákladů, ať už na domácnost, či na hrazení dalších služeb a závazků. Pokud má povinný rodič dvě vyživovací povinnosti, pak se neužije tabulka pro každého nezletilého zvlášť, nýbrž se použije procentuální rozpětí stanovené pro starší dítě a následný součet výživného pro obě děti bude odpovídat horní hranici procentuálního rozmezí. Pokud má rodič větší počet vyživovacích povinností, bylo již z praxe dovozeno, že maximální podíl příjmu povinného rodiče připadající na výživné na

¹¹⁰ DEJMANOVÁ, ŠMÍD in ŠÍNOVÁ: *Aktuální problémy ...*, s. 210.

¹¹¹ CIHLÁŘOVA, Ivana. Ministryně spravedlnosti představila návrhy na sjednocení výše výživného. *Bulletin Advokacie*, 2010, roč. 2010, č. 4, s. 5.

¹¹² ELISHER, David. Aktuální otázky stanovování výživného v ČR a koncepce vyživovací povinnosti ve Francii. *Právní fórum*, 2010, roč. 7, č. 9, s. 433.

nezletilé děti bude dosahovat 30 – 35%.¹¹³ Ovšem případy, kdy bude povinný rodič povinen platit výživné na více než tři děti jsou natolik výjimečné, že rozhodování soudu o stanovení výše výživného bude v každém jednotlivém případě zcela individuální.¹¹⁴

Přestože je všeobecně známo, že v rámci české právní úpravy je rozhodovací praxe soudu při stanovení výše výživného velmi nejednotná a roztržitá, ne všichni odborníci jsou zastánci uvedeného návrhu Ministerstva spravedlnosti. Kupříkladu dle JUDr. Svobody není správná cesta ke sjednocení rozhodovací praxe ta, že by se výživné mělo stanovit pouze dle čistě matematického modelu výpočtu výživného, přičemž je nutné připustit i nematematický model výpočtu. JUDr. Svoboda naopak jako jediné možné řešení sjednocení rozhodovací praxe v oblasti stanovení výše výživného, vidí v zavedení možnosti podat ve věcech výživného dovolání, tedy mimořádný opravný prostředek.¹¹⁵ Podobný názor sdílí i JUDr. Francová a JUDr. Dvořáková Závodská, které ve shora uvedené tabulce nevidí žádný přínos a v rámci soudního rozhodování nejsou dle jejich názoru ani často užívány.¹¹⁶

Ovšem Ministerstvo spravedlnosti ČR se nenechalo odradit zamítavými názory českých soudců a advokátů a nechalo si zpracovat průzkum veřejného mínění, kdy bylo osloveno na 600 respondentů, jejichž složení odpovídalo jak sociologicky, tak i demograficky celé společnosti. Dle tohoto průzkumu bylo na 90% dotázaných respondentů pro zavedení tabulek, přičemž část těchto respondentů dokonce zastávala názor, že by tyto tabulky neměly být pouze doporučujícím materiálem, nýbrž měly by být součástí zákona, tedy měly by být zákonným způsobem stanovení výše výživného na nezletilé děti.¹¹⁷

Dle mého názoru přestože tabulka není příliš propracovaná a zcela jistě nenaplnila očekávání, která do této vkládalo Ministerstvo spravedlnosti, je vstřícným krokem k ustálení rozhodovací praxe v České republice, přestože není závazná. Nejen advokáti, ale i soudci k ní při stanovení výživného přihlížejí a je tak pro ně přínosným pomocným materiálem. Důvod, proč tabulka nenaplnila veškerá očekávání, je dle mého názoru především ten, že se jedná pouze o doporučující materiál. Je totiž zřejmé, že by tabulka měla zcela jiný účinek, pokud by byla zákonným podkladem. Ovšem proces, ve kterém by byla tabulka „vložená“ do zákona, by byl velmi zdlouhavým a legislativně náročným. Je složité jednoznačně určit, zda

¹¹³ KOVÁŘOVÁ: *Rodina a výživné...*, s. 41-42.

¹¹⁴ KOVÁŘOVÁ, Daniela. Výživné jako tabulka či daň. *Rodinné listy*, 2015, roč. 4, č. 5, s. 3.

¹¹⁵ SVOBODA, Karel. Ministerstvo spravedlnosti hodlá změnit praxi při rozhodování o výživném. *Právo a rodina*, 2009, roč. 11, č. 9, s. 21.

¹¹⁶ FRANCOVÁ, Marie, DVOŘÁKOVÁ ZÁVODSKÁ, Jana. *Rozvody, rozchody a zánik partnerství*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014, s. 28.

¹¹⁷ KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Proč dnes otevírat problematiku výživného* [online]., akkovarova.cz, 30. 9. 2012. Dostupné na <http://www.akkovarova.cz/clanek_vyzivne.html>.

je lepší ponechat tabulku jako doporučující materiál s tím, že pravděpodobně nikdy nedosáhne účelu, který byl při jejím vytváření zamýšlen, nebo tuto vložit do textu zákona s tím, že bude nutné v každém případě výživné stanovit právě dle ní. Nesmíme totiž zapomínat také na ostatní kritéria určující rozsah výživného i na konkrétní okolnosti každého jednotlivého případu. Domnívám se tedy, že nelze dost dobře pouze vložit tabulku do textu zákona, ale je nutné vždy připustit možnost, že vzhledem k okolnostem případu bude nutné ponechat rozhodnutí o výši výživného na uvážení soudu. Proto se mi v tuto chvíli jeví jako správné řešení, aby tabulka zůstala i nadále pouze doporučujícím materiálem, neboť jak je vidět, i přesto se k ní v praxi přihlíží, byť neplní zcela úplně účel, ke kterému byla vytvořena. Měla by však být mnohem více propracovaná.

Dnes jsou tabulky Ministerstva spravedlnosti využívány v praxi nejen soudci, ale i advokáty coby vodítka pro stanovení výživného, a to přesto, že se jedná o pouhý doporučující materiál, nikoliv o závazné pravidlo pro určení výše výživného. Ne vždy se však při rozhodování o výživném využívají, tedy ne všechny soudy vidí přínos v jejich aplikaci, a pokud je již aplikují, posuzují přesto jednotlivé okolnosti každého případu.¹¹⁸

5.3 Objektivizace v Německu

Spolková republika Německo se skládá z 16 spolkových zemí, přičemž každá spolková země má pro stanovení výše výživného svou vlastní tabulku. Jak již bylo uvedeno v předchozích kapitolách, německá právní úprava týkající se výživného je velmi složitá a je třeba být v řízení zastoupen advokátem.

Stejně jako je tomu v České republice, tak i v Německu jsou tabulky pouze doporučujícím materiálem a vodítkem pro soudce i advokáty při stanovení správné výše výživného. Zvláštní postavení zaujímá tzv. Düsseldorfská tabulka, která je základem pro výpočet, rozhodnutí a sjednocování judikatury v oblasti stanovení výživného v německém právním prostředí.¹¹⁹ Düsseldorfská tabulka k 1.1.2016 vypadá následovně¹²⁰:

¹¹⁸ Např. Nález ÚS ČR ze dne 12.3.2015, sp. zn. III. ÚS 3698/14.

¹¹⁹ FRÖSCHLE: *Familienrecht* ..., s. 28.

¹²⁰ PIEKARZ, Christoph a kol. *Düsseldorfer Tabelle 2015 – Unterhaltstabelle* [online]. unterhalt.net, 4.2.2015 [citováno 1.3.2016]. Dostupné na <<http://www.unterhalt.net/duesseldorfer-tabelle.html>>

Čistý příjem povinného v €		Věk dítěte v letech (§ 1612 a I BGB)				Procento	Min. částka pro povinného v €
		0 – 5	6 – 11	12 - 17	od 18		
		Částky v €					
1 .	do 1 .500	335	384	450	516	100	880/ 1 .080
2 .	1 .501 - 1 .900	352	404	473	542	105	1 .180
3 .	1 .901 - 2 .300	369	423	495	568	110	1 .280
4 .	2 .301 - 2 .700	386	442	518	594	115	1 .380
5 .	2 .701 - 3 .100	402	461	540	620	120	1 .480
6 .	3 .101 - 3 .500	429	492	576	661	128	1 .580
7 .	3 .501 - 3 .900	456	523	612	702	136	1 .680
8 .	3 .901 - 4 .300	483	553	648	744	144	1 .780
9 .	4 .301 - 4 .700	510	584	684	785	152	1 .880
10.	4 .701 - 5 .100	536	615	720	826	160	1 .980

Jak je ze samotné tabulky zřejmé, hlavním kritériem je jednak příjem povinného rodiče a věk dítěte. Düsseldorfská tabulka vychází ze dvou potřebných dětí, přičemž pokud jich je více, použije se výživné z nižší příjmové skupiny, a pokud je jen jedno potřebné dítě, vychází se z vyšší příjmové skupiny. Dále pak minimální částka pro povinného znamená, že v tabulce uvedená částka musí být zachována, aby nenastala situace, kdy v důsledku plnění stanovené vyživovací povinnosti by se povinný rodič stal sám sociálně potřebným.¹²¹ V druhém sloupci tabulky se člení věk nezletilého do jednotlivých věkových kategorií, kdy každé kategorii odpovídá minimální výše výživného, a to v souladu s § 1612a BGB.¹²²

Přestože však není Düsseldorfská tabulka závazná a má pouze doporučující charakter, německé soudy ji při stanovení výše výživného zcela bezvýhradně aplikují. Jedním z důvodů může být i okolnost, že byla vytvořena Vrchním zemským soudem v Düsseldorfu, jehož postavení bychom v rámci české právní úpravy mohli přirovnat k Nejvyššímu soudu ČR. Jeho rozhodnutí jsou nižšími soudy respektována i zohledňována při rozhodování. I v Německu tak má tzv. Düsseldorfská tabulka svůj význam a respekt. Lze tedy shrnout, že v Německu fungující systém objektivizace, založený na propracovaných tabulkách, je jistě velkým přínosem pro rozhodování o výživném a jeho sjednocení v soudní praxi.

¹²¹ WESTPHALOVÁ in ŠÍNOVÁ: *Řízení ve věcech ...*, s. 219-220.

¹²² BORTH, Helmut. Der Entwurf eines Gesetzes zur Änderung des Unterhaltsrechts und des Unterhaltsverfahrenrechts. *Zeitschrift für das gesamte Familienrecht*, 2015, roč. 62, č. 14, s. 1154.

6 Závěr

V této práci jsem se zabývala stále více problematickou oblastí rodinného práva, kterou beze sporu určování výživného je. I přes snahy Ministerstva spravedlnosti o vytvoření závazné tabulky, dle které by bylo výživné určováno, však nadále přetrvává stav, kdy je rozhodovací praxe ve věcech určování výživného stále nejednotná a roztříštěná. Je tomu tak především proto, že doporučující tabulka Ministerstva spravedlnosti nemá závazný charakter a je tak pouze vodítkem pro advokáty a soudce při stanovení výživného. Pro srovnání jsem si vybrala právní úpravu určování výživného platnou ve Spolkové republice Německo, a to s ohledem na její fungující systém určování výživného. Přestože jsou zde jisté podobnosti, existuje mezi oběma právními úpravami jeden velký rozdíl, kterým je tzv. objektivizace. V Německu zavedený systém tabulek, které obsahují minimální částky výživného vzhledem k věku nezletilého, jsou i přes svůj pouhý doporučující charakter velmi uznávané, využíváné a jistě napomohly ke stabilizaci rozhodovací praxe v Německu. Zajišťují pak především také zachování právní jistoty pro účastníky řízení, kteří mohou předvídat, jaké výživné v daném případě bude povinnému rodiči stanoveno, a to vzhledem ke kritériím v této tabulce obsaženým, i stanovené minimální částce výživného.

Není však správné českou právní úpravu zcela odsoudit. S přijetím nového občanského zákoníku nastaly v právní úpravě výživného sice minimální změny, z nichž však některé dle mého názoru mají velký význam i přínos do budoucna. Zejména je tomu tak v případě stanovení přednosti kritéria shodné životní úrovně před ostatními kritérii, která jsou v rámci procesu stanovení výživného zkoumána. Toto kritérium je dle mého názoru velmi důležité, a to s ohledem na zachování určité spravedlnosti u obou účastníků vyživovacího vztahu, tedy oprávněného i povinného. Pokud bude výživné stanoveno dle tohoto kritéria, bude životní úroveň povinného i oprávněného shodná, a nedojde tedy k tomu, že by povinný či oprávněný měli nabýt dojmu, že výživné bylo určeno nespravedlivě. Může tedy nastat situace, že i přes nižší odůvodněné potřeby nezletilého bude stanoveno výživné vyšší, a to právě s ohledem na kritérium shodné životní úrovně. Platí totiž zásada, že pokud dosahuje povinný rodič určité životní úrovně, mělo by mít stejnou životní úroveň i nezletilé dítě, neboť pokud by povinný rodič společnou domácnost neopustil, žil s nezletilým a obstarával jeho každodenní potřeby, měl by nezletilý shodnou životní úroveň se svým rodičem. Toto kritérium je tedy důležité právě proto, aby nedocházelo k situacím, kdy poté, co povinný rodič opustí společnou domácnost, nese následky tohoto jednání pouze nezletilý, u kterého by tak automaticky docházelo ke snížení jeho životní úrovně.

Za přínosné považuji také zařazení ustanovení § 916 OZ, v rámci kterého došlo k navýšení právní domněnky příjmu povinného rodiče, který soudu řádně a včas neprokáže své příjmy, ani k jejich prokázání neposkytne potřebnou součinnost. Z původní výše 12,7 násobku životního minima jednotlivce byla tato domněnka zvýšena na 25 násobek životního minima jednotlivce. Toto zvýšení tedy posiluje určitý „sankční charakter“ tohoto ustanovení, neboť celková částka, která může být následně brána za příjem povinného rodiče je dvakrát vyšší, než byla v rámci staré právní úpravy. Mám za to, že toto zvýšení bude mít za následek, větší snahu a spolupráci se soudci při doložení a prokázání příjmů povinného rodiče. I tak budou jistě nastávat situace, kdy pro povinného rodiče bude výhodné aplikovat právní domněnku příjmu, neboť jejich skutečné příjmy mohou být i mnohanásobně vyšší. Těchto případů by však nemělo být mnoho, a proto uvedené zvýšení právní domněnky příjmu považuji za dobrý krok směrem k tomu, aby rodiče nezletilého dobrovolně a zcela prokazovaly své příjmy tak, aby bylo nezletilému stanoveno výživné ve správné výši.

Ve srovnání s německou právní úpravou je zde ten rozdíl, že tato úprava s tzv. domněnkou průměrného příjmu nepočítá. Samozřejmě, že najdeme v této právní úpravě ustanovení, které nám říká, že povinni rodiče jsou povinni soudu prokázat své příjmy i ostatní majetek tak, aby mohlo být výživné stanoveno ve správné výši. Pokud však tuto svou povinnost nesplní, zjišťuje majetkové poměry rodiče soud sám. Je zde tedy ten rozdíl, že německá právní úprava nestanovuje povinnému rodiči, který neprokáže své příjmy i další majetek soudu sám, právní domněnku příjmu tak, jak to předpokládá ustanovení § 916 OZ.

Pokud bychom měli obecně zhodnotit českou i německou právní úpravu výživného je nutné říci, že obě právní úpravy mají některé podobné rysy a při určování výživného posuzují obdobná kritéria. Přestože přijetím OZ a jeho nabytí účinnosti doznala právní úprava výživného v České republice jistých změn, stále se nedaří tuto problematickou oblast, kterou určování výživného beze sporu je, sjednotit. Právní úprava německá je mnohem více propracovanější a detailnější, než úprava česká. Příkladem takové propracovanosti je vypořádání se s tzv. nahodilými potřebami. V českém právním prostředí u nahodilých potřeb dochází k situaci, kdy tyto jsou kryty běžným výživným a na jejich pokrytí není soudem stanovena žádná mimořádná částka. V Německu však jsou tzv. nahodilé potřeby samostatně posuzovány, tedy jsou přezkoumávány mimo obvyklé potřeby, a jako takové pak mohou být kryty částkou nad rámec stanoveného výživného.

Největším rozdílem mezi oběma právními úpravami pak je samozřejmě tzv. objektivizace výživného, jak již bylo nastíněno v úvodním odstavci. Zatímco v rámci německé právní úpravy máme v ustanovení § 1612 BGB stanoveny minimální částky

výživného vzhledem k věku nezletilého, kdy jednotlivá rozhraní jsou uvedena v příslušné tabulce, v rámci české právní úpravy je doporučující tabulka velmi nepropracovaná, neboť obsahuje pouze procentuální rozpětí částky připadající z příjmu povinného na výživné. V České republice navíc nemáme zavedenou minimální částku připadající na výživné. V rámci německé právní úpravy však nalezneme minimální částku výživného stanovenou nejen v doporučujících tabulkách, ale přímo v zákoně. Nezletilý, ale i povinný jsou tak německým zákonem mnohem více chráněni. Nezletilý jednak proto, aby se mu dostalo takové výživné, které pokryje veškeré jeho odůvodněné potřeby, povinný pak proto, že díky ustanovení § 1612 BGB se má předcházet situacím, kdy by se sám stal sociálně potřebným v důsledku poskytování výživného nezletilému. Uvedené tabulky mají v Německu za následek odstranění rozporů v rozhodovací praxi soudů, ale také zvýšení právní jistoty obou subjektů vyživovacího vztahu.

Pro odstranění nejistoty a nesouladu v rozhodovací praxi českých soudů je jistě dobré zavedení tabulky, otázkou však zůstává, do jaké míry je tato tabulka nastavena dobře a do jaké míry naplní svůj účel. Stejně, jako je tomu v německé právní úpravě, i zde máme zohledněno kritérium věku nezletilého i příjmu povinného. Rozdílem však je, že tabulka německá stanovuje pro jednotlivé věkové hranice minimální částku výživného, pod kterou soud při svém rozhodování nemůže jít. V české tabulce je však uvedeno pouze procentuální rozmezí částky, která připadá z platu povinného na výživné. Při porovnání obou tabulek je německá tabulka mnohem více propracovanější a v praxi lépe použitelná, než tabulka česká.

Zásadní rozdíl tedy nalezneme ve způsobu určování výživného. Zatímco české právo je postaveno na volném hodnocení soudce, který zkoumá jednotlivá kritéria, přičemž největší důraz klade na odůvodněné potřeby nezletilého, německá právní úprava pro stanovení výživného využívá proces tzv. objektivizace, tzn., že se při stanovení výživného posuzují objektivní hlediska, kterými dle jednotlivých tabulek jsou příjem povinného a věk nezletilého. Rozhodně neupřednostňuji jednu metodu před druhou, neboť se domnívám, že každá z těchto metod má své výhody, i své nevýhody.

Pro odstranění rozdílů v rozhodovací praxi soudů v České republice se mi jeví metoda objektivizace jako vhodným krokem k dosažení tohoto cíle. Rozhodně bych však nechtěla zatracovat volné hodnocení soudu při stanovení výživného, neboť v každém konkrétním jednotlivém případě mohou nastat skutečnosti, které je třeba pečlivě zvážit a promítnout je do stanovení výživného. Pokus o zavedení tabulky v České republice považuji za smělý krok vydat se směrem ke sjednocení rozhodovací praxe. Sama o sobě však podle mého názoru tato tabulka nebude dostačujícím způsobem objektivizace. Přínosem by mohlo být dle mého

názoru jednak uzákonění minimální výše výživného tak, jak je tomu právě v Německu. Naopak nereálným je dle mého názoru zavedení maximální výše výživného, která by možná zajišťovala určitý způsob objektivizace, avšak takové určení výživného by dle mého názoru nebylo v zájmu zachování blaha dítěte, neboť v některých případech by měl nezletilý nárok na mnohem vyšší výživné, než které mu bylo přiznáno. Docházelo by tak k odsunutí některých zákonných kritérií do pozadí, zejména pak kritéria shodné životné úrovně.

Konečně pro sjednocení rozhodovací praxe českých soudů ve věcech výživného se mi jako vhodné řešení jeví také zavedení možnosti podat ve věcech rodinněprávních dovolání. Mám za to, že tímto způsobem by došlo k jakési objektivizaci stanovení výše výživného, avšak je třeba říci, že tento postup by byl velmi zdlouhavý a vleklý. Zároveň pak je třeba dbát na skutečnost, aby nápad takových dovolání nebyl v nepřiměřeně velké výši, kdy by Nejvyšší soud nebyl schopen jednotlivé případy včasné a účinně řešit.

Domnívám se, že současná právní úprava výživného je v rámci našeho právního řádu pro obvyklé situace dostatečná, přesto však je zde jistě prostor pro zlepšování, zejména pak v oblasti sjednocení rozhodovací praxe soudů a nastolení právní jistoty účastníků řízení. Kritéria, na jejichž základě je v České republice výživné stanovováno, považuji za vhodná a dostatečná, neboť zohledňují široké spektrum skutečností, a to jak na straně povinného, tak na straně oprávněného subjektu. Za správné také považuji zavedené tzv. objektivizace. Domnívám se však, že pouze doporučující tabulky Ministerstva spravedlnosti nebudou vhodným a dostačujícím prostředkem k jejímu zavedení. K tomuto kroku je nutné, jak již bylo uvedeno výše, přidat ještě další způsoby objektivizace, dle mého názoru zejména zavedení minimální výše výživného a možnosti podat ve věcech rodinněprávních dovolání, popřípadě zřízení specializovaných rodinněprávních senátů. Jsem toho názoru, že pouze kombinací všech těchto prostředků za současného užití doporučující tabulky je možné dosáhnout určité objektivizace při stanovení výživného, a také postupného sjednocení rozhodovací praxe soudů v České republice. Česká právní úprava by se tak té německé velmi přiblížila, což by jistě bylo správným krokem k ustálení rozhodovací praxe i zavedení fungujícího systému v rámci stanovení výživného.

7 Seznam použité literatury

7.1 Monografie

- ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1 . vydání. Ostrava: Sagit, 2012. 1119 s .
- FRANCOVÁ, Marie, DVOŘÁKOVÁ ZÁVODSKÁ, Jana. *Rozvody, rozchody a zánik partnerství*. 3 . vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. 246 s .
- FRÖSCHLE, Tobias. *Familienrecht*. 1 . vydání. Stuttgart: W . Kohlhammer, 2012. 150 s .
- HRUŠÁKOVÁ, Milana. *Rodinné právo v aplikační praxi: Rozvod - Děti - Výživné*. 1 . vydání. Praha: C .H .Beck, 2000. 41 s .
- HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. *České rodinné právo*. 3 . Přepřacované a doplněné vydání. Brno: Masarykova univerzita: Doplněk, 2006. 398 s .
- HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Rodinné právo*. 1 . vydání. Praha: C . H . Beck, 2015. 328 s .
- KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Rodina a výživné: vyživovací povinnost rodičů, dětí a dalších příbuzných*. 1 . vydání. Praha: Leges, 2011. 151 s .
- KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Vyživovací povinnost po rekodifikaci*. 1 . vydání. Praha: Leges, 2014. 168 s .
- NOVÁ, Hana, TĚŽKÁ, Olga. *Vyživovací povinnost: praktická příručka s judikaturou a vzory*. 1 . vydání. Praha: Linde, 1995. 226 s .
- POLIŠENSKÁ, Petra. *Přehled judikatury ve věcech vyživovací povinnosti rodičů*. 1 . vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. 430 s .
- SVOBODA, Karel. *Rodičovství, osvojení a výživné dětí po rekodifikaci soukromého práva*. 1 . Vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 243 s .
- ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Aktuální problémy rodinněprávní regulace: rodičovství, výchova a výživa nezletilého*. 1 . vydání. Praha: Leges, 2013. 302 s .
- ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Řízení ve věcech rodinněprávních v České republice, Slovenské republice a Německu a jejich aktuální problémy*. 1 . vydání. Praha: Leges, 2010. 362 s .
- VESELÁ, Renata a kol. *Rodina a rodinné právo - historie, současnost a perspektivy*. 2 . vydání. Praha: Eurolex Bohemia, 2005. 283 s .

7.2 Komentáře

- SCHWAB, Dieter a kol. *Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch: BGB Band 8 : Familienrecht II (§§ 1589-1921)*. München: C .H . Beck, 2013. 2348 s .

- HOLUB, Milan a kol. *Zákon o rodině s komentářem, judikaturou a předpisy souvisejícími*. 9 . vydání. Praha: Leges, 2011. 456 s .
- HRUŠÁKOVÁ, Milana a kolektiv. *Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství. Komentář*. 4 . vydání. Praha: C . H . Beck, 2009. 586 s .
- HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975)*. Komentář. Praha: C . H . Beck, 2014. 1380 s .
- ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník: komentář. Svazek II, (§ 655 až 975)*. 1 . vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. 731 s .

7.3 Odborné články

- BORTH, Helmut. Der Entwurf eines Gesetzes zur Änderung des Unterhaltsrechts und des Unterhaltsverfahrenrechts. *Zeitschrift für das gesamte Familienrecht*, 2015, roč. 62, č . 14, s . 1154 – 1158.
- CIHLÁŘOVÁ, Ivana. Ministryně spravedlnosti představila návrhy na sjednocení výše výživného. *Bulletin Advokacie*, 2010, roč. 2010, č . 4 , s . 5 – 6 .
- ELISHER, David. Aktuální otázky stanovování výživného v ČR a koncepcí vyživovací povinnosti ve Francii. *Právní fórum*, 2010, roč. 7 , č . 9 , s . 433 – 444.
- KORNEL, Martin. Kam kráčíš vyživovací povinnosti rodičů k nezletilým dětem? *Právní rozhledy*, 2011, roč. 19, č . 3 , s . 82 – 87.
- KOVÁŘOVÁ, Daniela. Výživné jako tabulka či daň. *Rodinné listy*, 2015, roč. 4 , č . 5 , s . 1 – 4 .
- KOVÁŘOVÁ, Daniela. Státem zálohované výživné. *Rodinné listy*, 2015, roč. 4 , č . 5 , s . 4 – 19.
- KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, TELEC, Ivo. Výživné v novém občanském zákoníku. *Bulletin Advokacie*, 2014, roč. 21, č . 3 , s . 23 – 31.
- LUŽNÁ, Romana. Potencialita příjmů osoby povinné výživou (2 .). *Právo a rodina*, 2013, roč. 15, č . 11, s . 10 – 12.
- LUŽNÁ, Romana. Vyživovací povinnost k nezletilému dítěti rodiče ve výkonu trestu odnětí svobody - vybraná judikatura. *Právo a rodina*, 2008, roč. 10, č . 11, s . 12 – 15.
- MAŠEK, Daniel. Výživné pro nezletilé děti podnikatelů. *Právo a rodina*, 2004, roč. 6 , č . 9 , s . 6 – 8 .
- NOVÁ, Hana. Vyživovací povinnost obávaná i opomíjená. *Bulletin Advokacie*, 2008, roč. 2008, č . 1 -2 , s . 31 – 41.

- PINTENS, Walter und Kol.. Familienrecht in Europa. *Zeitschrift für das gesamte Familienrecht*, 2015, roč. 62, č . 18, s . 1546 – 1579.
- RAŠOVSKÝ, David. Dobré mravy jako kritérium přiznání výživného. *Právní fórum*, 2012, roč. 9 , č . 9 , s . 421 – 427.
- SCHINNENBURGOVÁ, Petra, CIDLINA, Václav. K určování výše výživného. *Právní rozhledy*, 2013, roč. 21, č . 7 , s . 251 – 253.
- SVOBODA, Karel. Ministerstvo spravedlnosti hodlá změnit praxi při rozhodování o výživném. *Právo a rodina*, 2009, roč. 11, č . 9 , s . 20 – 22.
- SVOBODA, Karel. Výživné dítěte při nedoloženém příjmu rodiče. *Jurisprudence*, 2014, roč. 23, č . 3 , s . 41 – 44.
- ŠMÍD, Ondřej. Rozsah výživného k nezletilému dítěti a určení jeho výše dnes a od 1 . 1 . 2014. *Rekodifikace a praxe*, 2013, roč. 1 , č . 7 , s . 7 – 10.
- TELEC, Ivo. Subjektivní práva rodinná. *Právní rozhledy*, 2012, roč. 20, č . 3 , s . 77 – 84.
- VENCLOVA, Petra. Teoretické úvahy o koncepci právní úpravy rozsahu výživného. *Právo a rodina*, 2007, roč. 9 , č . 5 , s . 20 – 23.

7.4 Právní předpisy

- Usnesení předsednictva České národní rady č . 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č . 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č . 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon Německé spolkové republiky ze dne 18.8 .1896, občanský zákoník (Bürgerliches Gesetzbuch), ve znění pozdějších předpisů
- Grundgesetz für Bundesrepublik Deutschland ze dne 23.5 .1959, BGBl. S . 1

7.5 Judikatura

- Usnesení Ústavního soudu České republiky ze dne 26.2 .1998, sp. zn. II. ÚS 249/97
- Nález Ústavního soudu České Republiky ze dne 8 . 4 . 2004, sp. zn. IV. ÚS 244/03
- Nález Ústavního soudu České Republiky ze dne 15. 9 . 2005, sp. zn. III. ÚS 606/04
- Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 16.3 .2006, sp. zn. III. ÚS 511/05
- Nález Ústavního soudu České Republiky ze dne 7 . 3 . 2007, sp. zn. I . ÚS 527/06
- Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 2 .5 .2007, sp. zn. IV. ÚS 97/07
- Nález Ústavního soudu České Republiky ze dne 6 . 2 . 2008, sp. zn. IV. ÚS 1181/07

- Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 1 . 2 . 2008, sp. zn. II. ÚS 1619/07
- Nález Ústavního soudu České Republiky ze dne 29. 11. 2012, sp. zn. II. ÚS 3624/11
- Nález Ústavního soudu České Republiky ze dne 10. 6 . 2013, sp. zn. I . ÚS 4239/12
- Nález Ústavního soudu České Republiky ze dne 30. 7 . 2013, sp. zn. II. ÚS 979/13
- Nález Ústavního soudu České Republiky ze dne 2 . 3 . 2014, sp. zn. IV. ÚS 1247/13
- Nález Ústavního soudu České Republiky ze dne 30. 9 . 2014, sp. zn. II. ÚS 2121/14
- Nález Ústavního soudu České Republiky ze dne 12. 3 . 2015, sp. zn. III. ÚS 3698/14
- Nález Ústavního soudu České Republiky ze dne 13. 1 . 2015, sp. zn. I . ÚS 3499/14
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé socialistické republiky ze dne 3 . 12. 1965, sp. zn. 5 Cz 112/65
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé socialistické republiky ze dne 14.10.1968, sp. zn. 1 Cz 42/68
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé socialistické republiky ze dne 20. 8 . 1969, sp. zn. 8 Cz 23/69
- Rozsudek Nejvyššího soudu České socialistické republiky ze dne 25.8 .1971, sp. zn. 2 Cz 35/71
- Rozsudek Nejvyššího soudu České socialistické republiky ze dne 27. 9 . 1973, sp. zn. 1 Cz 74/73
- Rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 19.11.1999, sp. zn. 5 Co 2661/99
- Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 28.5 .2003, sp. zn. 10 Co 550/2002
- Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 21.1 .1998, sp. zn. 11 Co 507/97
- Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 20. 5 . 2009, sp. zn. 54 Co 44/2009
- Usnesení Spolkového soudního dvora ze dne 5 . 2 . 2014, sp. zn. XII ZB 25/13.
- Usnesení Spolkového soudního dvora ze dne 19. 3 . 2014, sp. zn. XII ZB 367/12.

7.6 Internetové zdroje

- KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Proč dnes otevírat problematiku výživného* [online]., akkovarova.cz, 30. 9 . 2012. Dostupné na http://www.akkovarova.cz/clanek_vyzivne.html
- MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Životní a existenční minimum* [online]., www.mpsv.cz, 4 .1 .2013. Dostupné na <http://www.mpsv.cz/cs/11852>

- PIEKARZ, Christoph a kol. *Düsseldorfer Tabelle 2015 – Unterhaltstabelle* [online]. unterhalt.net, 4.2.2015. Dostupné na <<http://www.unterhalt.net/duesseldorfer-tabelle.html>>
- SCHNEIDER, Alexander. *Mehrbedarf und Sonderbedarf beim Unterhalt des minderjährigen Kindes* [online]. www.scheidungsanwalt-freiburg.de. Dostupné na <<http://www.scheidungsanwalt-freiburg.de/infos-scheidungsrecht/gesetzestexte/recht/artikel/ueberblick-mehrbedarf-und-sonderbedarf-beim-unterhalt-des-minderjaehrigen-kindes/>>

8 Shrnutí

Autorka se v předložené práci s názvem „Kritéria pro určování výše výživného na nezletilé děti – komparace české a německé právní úpravy“ zabývá problematikou, která je v současné době nejen velmi aktuální, ale také hojně diskutovaná odbornou i laickou veřejností.

Diplomová práce se zabývá především hmotněprávními aspekty určování výživného v rámci obou právních úprav. Úvodní kapitola hovoří obecně o vyživovací povinnosti a jejích subjektech v rámci české a německé právní úpravy. Následující tři kapitoly jsou detailně zaměřeny na kritéria určující rozsah vyživovací povinnosti. V rámci české právní úpravy se jedná o kritérium dobrých mravů, kritérium shodné životní úrovně a dále kritéria na straně oprávněného i povinného, v rámci německé právní úpravy se pak jedná o schopnost plnit a potřebnost. Při analýze jednotlivých kritérií autorka užívá především odborné literatury, ale také soudní judikatury.

Konečně poslední kapitola je věnována metodám objektivizace výživného, respektive možnosti zavést metodu objektivizace výživného v České republice a analýze fungování určování výživného metodou tzv. objektivizace v Německu. V závěru práce pak autorka předkládá návrhy de lege ferenda možného způsobu objektivizace výživného v České republice.

Cílem této diplomové práce je analýza současné české právní úpravy a její zhodnocení v komparaci s právní úpravou německou. Autorka diplomové práce vidí velký rozdíl právě v rozhodovací praxi soudů. V České republice je soudní praxe velmi roztržštěná a nejednotná, kdy jedinou možností objektivizace je dle autorky zavedení možnosti podat dovolání ve věcech výživného, zavedení minimální výše výživného či zřízení specializovaných rodinněprávních senátů.

9 Abstract

In this thesis „Criteria for Determination of Maintenance for Minor Children – Comparison of the Regulation in the Czech Republic and Germany“ the author deals with current issues which is still relevant debated both among the general and expert community.

The thesis focuses of all on the substantive law aspect of determination under Czech and German law. The introductory chapter deals with the general characteristic of the institute of the maintenance under both regulations. Following three chapters look at detail into the analysis of individual criteria for determination of maintenance. In Czech law is it identical standard of living, good morals and the circumstances of both the entitled as well as the liable party, in German law is it ability to perform maintenance obligation and desirability. The author refers to a great deal of academic publications and judicial decisions.

The last chapter discusses possibilities of maintenance objectification in Czech law and analysis of functioning objectification in German law. Simultaneously, feasible solutions of objectification in the Czech law *de lege ferenda* are presented.

This thesis aims to analyze the current applicable law of determination of maintenance and comparison this regulation with the regulation in Germany. The author perceives the difference between both regulations the diversity of judicial decision-making. In the Czech law is the judicial decision-making very fragmented and to remedy the current status quo, the author proposes introducing the institute of appeal and the institute of the minimum rate of maintenance allowance or the establishment of specialized court tribunals.

10 Klíčová slova (Key words)

Občanský zákoník

Civile Code

Nezletilé dítě

minor child

Vyživovací povinnost

maintenance obligation

Výživné

maintenance

České rodinné právo

Czech family law

Německé rodinné právo

German family law

Objektivizace výživného

maintenance objectification